

MÜLTECİ KRİZİ BAĞLAMINDA İSVEÇ'İN GÖÇMEN BÜTÜNLEŞME POLİTİKASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Seray KILIÇ*

Özet

2011'den bu yana Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da meydana gelen çatışmalar, bu coğrafyadan komşu ülkelere ve Avrupa kıtasına doğru mülteci akımını başlatmıştır. Yedinci yılına giren Suriye iç savaşı ise bölgedeki güvenlik sorunlarını arttırmış, mülteci akımının bir uluslararası krize dönüşmesine neden olmuştur. Geleneksel olarak liberal bir göç politikasına sahip olan İsveç bu krizden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur; 2013 itibarıyla mülteci sayısı katlanarak artan ülkede göçmen bütünleşmesi önemli bir sorun haline gelmiştir. İsveç'in göçmen bütünleşmesi politikasının mülteci krizi bağlamında değerlendirildiği bu çalışmada, mevcut politika ve düzenlemeler "Avrupa Birliği Göçmen Bütünleşmesi Göstergeleri" temel alınarak incelenmiştir. Sonuç olarak, çok kültürlü ve kapsayıcı nitelikteki uygulamaların varlığına rağmen, göçmen bütünleşmesine yönelik düzenlemelerin konjonktürel gelişmeler ve ihtiyaçlarla uyumlu olmadığı, bu nedenle bütünleşmeyi kolaylaştıracak kapasitelerin mülteci krizi karşısında yetersiz kaldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mülteci Krizi, İsveç, Göçmen Bütünleşmesi, Zaragoza Bildirgesi, AB Göçmen Bütünleşmesi Göstergeleri.

Assessing the Immigrant Integration Policy of Sweden in the Context of Refugee Crisis

Abstract

Since 2011, the conflicts in MENA have created an immigration flow to the neighbouring countries and the European continent. The Syrian civil war has further contributed to this flow, turning it into an international refugee crisis.

* Araştırma Görevlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Anabilim Dalı.

Makalenin gönderilme tarihi: 06 Şubat 2017, Kabul edilme tarihi: 20 Kasım 2017

Sweden, which traditionally has a liberal immigration policy, is considerably affected by the crisis as the number of refugees has immensely increased since 2013. This study aims to assess immigrant integration policy of Sweden in the context of the refugee crisis, utilizing the “EU Indicators of Migrant Integration”. The paper concludes that despite the inclusive practices in Sweden, the capacities that would facilitate immigrant integration are inadequate in the face of the refugee crisis, which is mainly the result of incompatibility of the current system and the recent needs.

Keywords: *Refugee Crisis, Sweden, Immigrant Integration, Zaragoza Declaration, EU Indicators of Immigrant Integration.*

Giriş

2010 yılının sonlarında Tunus ve Cezayir’de başlayan rejim karşıtı ayaklanmalar kısa zamanda Kuzey Afrika ve Ortadoğu’daki diğer ülkelere yayılmış; bu coğrafyada bir çatışma ve istikrarsızlık ortamı yaratmıştır. Bu çatışmalardan kaçarak Avrupa kıtasına doğru tehlikeli bir yolculuğu göze alan kişiler mülteci krizinin ilk aşamasını başlatırken, yedinci yılına giren Suriye iç savaşının yarattığı güvenlik tehditleri krizi derinleştirmiştir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR) bu krizi, zorla yerinden edilenler bağlamında, “İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki en büyük vaka” olarak değerlendirmektedir.

Mülteci krizinin Avrupa kıtasında en fazla etkilediği ülkelerden biri, en liberal göç politikasına sahip “Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü” (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD) ülkesi olarak bilinen İsveç’tir. Öyle ki yalnızca 2015 yılında 200 bine yakın kişi sığınma başvurusu yapmış; İsveç, söz konusu yıl için, kişi başı gelire oranla en fazla sığınmacı kabul eden OECD ülkesi olmuştur. Mülteci sayısının radikal biçimde artması yakın zamana dek çok kültürlü bütünleşme modelini başarıyla uygulayan ülkeler arasında gösterilen İsveç’in göçmen bütünleşmesi¹ politikası üzerinde son derece önemli bir baskı yaratmıştır.

¹ 28 Temmuz 1951’de Cenevre’de imzalanan Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme’nin 1. maddesinde mülteci “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen” kişi olarak tanımlanmaktadır. Tanıma konu olan kişilerin korunma ihtiyacı nedeniyle ve uluslararası koruma düzenlemeleri doğrultusunda “göçmen” kavramı ile “mülteci” kavramı ayrı bağlamlarda kullanılmakla birlikte bütünleşme politikalarına ilişkin yazında

Mülteci kriziyle birlikte İsveç'in geleneksel göç politikalarında kısıtlayıcı bazı düzenlemeleri gündeme alması bu ülkeyi göçmen bütünleşmesi yazını için önemli bir vaka haline getirmiş; uluslararası yazında mevcut politikalara ilişkin değerlendirmeler artmıştır. Buna rağmen, hâlihazırda en fazla Suriyeli “misafire” ev sahipliği eden ve bütünleşme politikası bağlamında kritik bir döneme giren Türkiye'deki göç yazınında, benzer bir baskıyı tecrübe etmekte olan İsveç'e yeterince yer verilmemiştir. İsveç'in göçmen bütünleşmesi politikasının mülteci krizi bağlamında, siyasi, iktisadi ve sosyal boyutlarıyla değerlendirildiği çalışma, bu anlamda ulusal yazına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Dört bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde göçmen bütünleşmesinin tanımı yapılmış, farklı bütünleşme modellerine kısaca değinilerek İsveç'in uygulamakta olduğu çok kültürlü modelin unsurlarından kavramsal olarak bahsedilmiştir. Yine bu bölümde çalışmanın özünü oluşturan analizin yöntemi açıklanmıştır. İkinci bölümde ise İsveç'in bütünleşme politikasının arka planından bahsedilmiş; böylelikle mülteci krizi öncesindeki konjonktür ve ulusal düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde mülteci krizinin İsveç'in göçmen kabul politikası üzerindeki etkilerinden bahsedilmiş, dördüncü bölümde ise krizin göçmen bütünleşmesi politikası üzerindeki etkileri beş temel başlıkta değerlendirilmiştir.

I. Göçmen Bütünleşmesi Modelleri ve Göstergeleri

UNHCR'in tanımına göre göçmen bütünleşmesi hem göçmenlerin hem de ev sahibi ülkenin/toplumun karşılıklı olarak etkilediği bir süreç olup üç ayrı boyutu barındırmaktadır. Bütünleşme sürecinin yasal boyutu göçmenlerin vatandaşların sahip olduğu temel haklardan yararlanma koşulları ve düzeyleriyle ilgili; ekonomik boyutu ise göçmenlerin kendi geçimlerini sağlamaları ve ev sahibi ülkenin ekonomisine aktif olarak katkıda bulunmalarıyla ilgili düzenlemeleri kapsamaktadır. Bütünleşmenin sosyokültürel boyutu ise göçmenlerin herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadan ev sahibi ülkenin toplumsal yaşamına uyum sağlamalarını ve toplum tarafından da kabul edilmelerini sağlayan düzenlemelerdir.²

zorunlu göçmenleri de içine alacak genel bir kavram olarak “göçmen bütünleşmesi” kavramı kullanılmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme”, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi 17.11.2017, <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>.

² UNHCR, *A New Beginning: Refugee Integration in Sweden It's about time!*, 2013, Erişim Tarihi 27.12.2016, <http://www.unhcr.org/protection/operations/52403d389/new-beginning-refugee-integration-europe.html>, 9.

Göçmen bütünleşmesi yazınındaki tanımlar incelendiğinde her birinin bu sürecin farklı yönlerini vurguladığı görülmektedir. Schunck bütünleşmeyi göçmenler ile yerel halk arasındaki ilişki dinamiklerinin analiz edildiği “tarafsız” bir üst kavram olarak tanımlamakta; mikro (birey) ve makro (grup) düzeydeki analizlerin göçmen bütünleşmesi çalışmalarında bütünleyici olduğunun altını çizmektedir.³ Ancak bütünleşmeyi tarafsız bir kavram yerine karşılıklı etkileşimin etkili olduğu, öznel bir kavram olarak görenler de mevcuttur. Castles bütünleşmeyi bireylerin ve grupların kendi kimliklerini koruyarak toplumsal yaşama aktif şekilde dâhil olabildikleri bir süreç olarak tanımlamakta ve modern toplumlardaki karmaşık ilişkiler nedeniyle bütünleşmenin, toplumsal yaşamın her alanında, farklı hız ve derinlikte gerçekleştiğini ifade etmektedir.⁴ Castles bu süreçte, yerel ve ulusal düzeydeki kamu otoriteleri, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, siyasi partiler gibi toplumun farklı kesimlerinden aktörlerin rolünü de önemli görmektedir.⁵ Benzer şekilde Bernard bütünleşmeyi göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini koruyarak toplumsal yaşamın aktif bir parçası olduğu ve yeni toplumsal değerleri serbestçe benimseyebildiği bir süreç olarak yorumlamakta, Bulcha ise bütünleşme sürecinin dayanışma, hoşgörü ve farklılıklara saygı içermesi gerektiğini ifade etmektedir.⁶

Bütünleşme tanımları geleneksel olarak grup haklarının elde edilmesini vurgulamakta ve bu yönüyle pozitif haklara odaklanmaktadır. Ancak Borevi’ye göre negatif hak yani bireylerin veya grupların mevcut toplumsal değerleri benimsememe veya bazı kurallardan muaf olma hakkı da söz konusudur. Borevi, devletin dini ve geleneksel uygulamalarda kısıtlayıcı müdahalelerde bulunmamasını “negatif tedbirler” kapsamında değerlendirmektedir.⁷

Göçmen bütünleşmesi politikalarına temel oluşturan modellerden ilki asimilasyonist modeldir. Göçmen bütünleşmesi bağlamında asimilasyon, göçmenlerin kendi kimliklerinden ve dolayısıyla onları toplumun genelinden ayıran kültürel, sosyal veya dini özelliklerinden tamamen vazgeçmesini; böylelikle toplumun geneli tarafından benimsenen değerler sistemine uyum

³ Reinhard Schunck, *Transnational Activities and Immigrant Integration in Germany*, (İsviçre: Springer International Publishing, 2014) 11.

⁴ Stephen Castles vd., *Integration: Mapping the Field*, (Oxford: Centre for Migration and Policy Research, Refugee Studies Centre for the Home Office, 2001) 113-114.

⁵ Ibid., s. 113.

⁶ Tom Kuhlman, “The Economic Integration of Refugees in Developing Countries: A Research Model”, *Journal of Refugee Studies* 4 (1991): 4, <https://doi.org/10.1093/jrs/4.1.1>.

⁷ Karin Borevi, “Understanding Swedish Multiculturalism”, içinde *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*, ed. Peter Kivisto ve Östen Wahlbeck (Londra: Palgrave, 2013) 143-144.

sağlamasını amaçlayan tek taraflı bir süreçtir.⁸ Asimilasyonist bütünleşme modelinde göç kabul eden ülkedeki sosyokültürel değerler ile göçmenlerin sahip olduğu değerler arasındaki “farkın kapatılması” ve göçmenlerin mevcut yaşam biçimine benzer özellikler kazanması amaçlanmaktadır.⁹ Devlet politikaları ile yukarıdan aşağıya dayatılan bu modelde, göçmenlerin yalnızca ulusal dili kullanması, ulusal eğitim sistemine adapte edilmesi gibi “tek tipleştirici” politikalar söz konusudur.¹⁰

Göçmenlerin işgücü piyasası gibi tek bir alanda sisteme dâhil edilmeleri bakımından asimilasyonist modele yakın olan farklılaştırılmış dışlama modelinde ise göçmenler kültürel ve siyasi yaşamdan dışlanmakta; çoğu zaman vatandaşlığın getirdiği yasal statü ve güvencelerden yoksun bırakılmaktadır. Sürekli ve yoğun göç dalgaları yerine dönemlik veya işgücü piyasasında yoğunlaşan göç akımlarının yaşandığı ülkelerde bu modelin uygulandığını görmek mümkündür. Bilhassa son dönemdeki mülteci krizi öncesinde işçi göçlerine veya dönemsel göçlere ev sahipliği eden Avusturya, Danimarka, İtalya ve Yunanistan gibi ülkeler bu model için örnek gösterilmektedir.¹¹

Göçmen bütünleşmesi yazınındaki temel modellerden diğeri İsveç'in de 1975 yılında resmi olarak kabul ettiği çok kültürlü bütünleşmedir. Bu model, Castles'in deyişiyle, kültürel çoğulculuk temeline dayanan ve demokratik yönetim ilkelerinin hakim olduğu bir yönetim biçiminin neticesidir. Göçmenlerin aktif katılım sağladığı bu modelde farklı dini, etnik ve kültürel gruplar arasındaki ilişkinin, çoğulculuğu sağlamaya yönelik politikalar aracılığıyla devlet tarafından yönetilmesi söz konusudur.¹² Çok kültürlülüğün benimsendiği toplumlarda göçmenler azınlık olarak görülmemekte; dışlayıcı politika ve uygulamalar yerine göçmenlerin dini, etnik ve kültürel kimlikleriyle birlikte yaşamın her alanına dâhil edildiği bir süreç işlemektedir.¹³ Bu doğrultuda, siyasi, iktisadi ve sosyal alanlarda fırsat eşitliğinin sağlanması, karşılıklı etkileşim ve hoşgörünün inşa edilmesi, sosyal içerme düzeyinin artırılması ve ayrımcılığın sona erdirilmesine yönelik politikalar göçmen bütünleşmesini yönetmenin temel araçları olmaktadır.

⁸ Castels, *Integration*, 116.

⁹ Irene Bloemraad et al., “Citizenship and Immigration: Multiculturalism, Assimilation, and Challenges to the Nation-State”, *Annual Review of Sociology* 34 (2008): 162, <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.34.040507.134608>; Schunck, *Transnational*, 11.

¹⁰ Castels, *Integration*, 116.

¹¹ OECD, *The Economic and Social Aspects of Migration* (Brüksel, 2003) Erişim Tarihi 22.12.2016, <http://www.oecd.org/els/mig/15579866.pdf>, 8-9.

¹² OECD, *The Economic and Social Aspects of Migration*, 9.

¹³ Bloemraad, “Citizenship and Immigration”, 160.

1990'ların başından itibaren, uluslararası siyasi konjonktürün değişmesi ve devlet-içi çatışmaların artması nedeniyle, insani krizler ve bunlara bağlı olarak mülteci sayısı arttığından göçmenlerin -bilhassa mültecilerin- bütünleşme düzeyini ölçmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu alandaki öncü çalışmalardan biri Tom Kuhlman tarafından 1991'de yayınlanmıştır. Kuhlman bu eserinde mültecilerin göç etme nedenleri ve kişilik özellikleri ile göç veren ve alan ülkelerin demografik ve sosyoekonomik nitelikleri üzerinden oluşturduğu değişkenler ışığında mülteci akımlarının neden ve ne şekilde gerçekleştiğine dair kapsamlı bir model önermiştir. Kuhlman iktisadi faaliyetlere katılma, gelir miktarı ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki, mal ve hizmetlere erişim fırsatları ve mültecilerin ekonomi üzerindeki etkisini iktisadi alandaki bütünleşmeyi ölçmek için kullanmıştır.¹⁴ Yakın döneme bakıldığında ise Akkerman, Avrupa'daki merkez-sağ ve radikal-sağ partilerin koalisyonunda yer aldıkları dönemde göç ve bütünleşme politikalarına olan etkilerini analiz ettiği çalışmada, "Göç ve Bütünleşme Politikası Endeksi" geliştirmiş ve bu endeks ile çalışmaya konu olan partilerin entegrasyon politikası etkilerini sayısalastırmıştır. Akkerman göç politikasına ilişkin göstergelerde vatandaşlık, sığınma ve aile birleşimi ile ilgili yasal düzenlemelere odaklanırken, bütünleşme politikası göstergelerinde göçmenlere verilen yerleşim izninin gerekliliklerini dikkate almıştır.¹⁵

Yazındaki çalışmaların yanı sıra 2004 yılından bu yana çeşitli uluslararası kuruluşların işbirliğiyle hazırlanan Göçmen Bütünleşme Politikası Endeksi (The Migrant Integration Policy Index-MIPEX) bu anlamda yararlı bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. 167 değişkenin yer aldığı endeks, Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile Avustralya, Kanada ve ABD gibi göçmen nüfusun yoğun olduğu 38 ülkenin göçmen bütünleşme politikasını 8 tema (işgücü hareketliliği, eğitim, siyasi katılım, vatandaşlık, aile birleşimi, sağlık, yerleşim izni, ayrımcılıkla mücadele) üzerinden incelemektedir.¹⁶ Çok kültürlülüğün ölçülmesinde referans alınan kaynakların başında ise Queen's Üniversitesi tarafından geliştirilen Çok Kültürlülük Politikası Endeksi (Multiculturalism Policy Index) gelmektedir. 8 değişken temelinde devletlerin göçmen bütünleşmesi politikalarını değerlendiren endeks çifte vatandaşlık hakkı, etnik grup faaliyetlerinin desteklenmesi, çok kültürlü müfredat düzenlemesi gibi pozitif hakların yanı

¹⁴ Kuhlman, "The Economic Integration", 13-15.

¹⁵ Tjitske Akkerman, "Comparing Radical Right Parties in Government: Immigration and Integration Policies in Nine Countries (1996-2010)", *West European Politics* 35 (2012), <http://dx.doi.org/10.1080/01402382.2012.665738>.

¹⁶ "What is MIPEX", Migrant Integration Policy Index, Erişim Tarihi 10.12.2016, <http://www.mipex.eu/>.

sıra resmi alanlarda ulusal kıyafet yönetmeliğinden muafiyet gibi negatif hakları da incelemektedir.¹⁷ Negatif hakların bütünleşme göstergelerine dâhil edildiği diğer çalışma ise Borevi tarafından yapılmış, bu çalışmada bütünleşme politikası genel ve gruba özel tedbirler olarak iki grupta incelenmiştir.¹⁸

Bu makalede 2010 yılında “Zaragoza Bildirgesi” ile AB tarafından kabul edilen ve 2013 yılında Avrupa Komisyonu İçişleri Genel Müdürlüğü tarafından son hali verilen “AB Göçmen Bütünleşmesi Göstergeleri” -diğer adıyla “Zaragoza Göstergeleri”- temel alınarak değerlendirme yapılmıştır.¹⁹ Halihazırda Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) tarafından üye ülkelerin ve Birliğin göçmen bütünleşmesi politikalarını değerlendirmek üzere kullandığı somut kriterler niteliğindeki toplam 30 gösterge “istihdam, sağlık, eğitim, sosyal içerme ve aktif vatandaşlık” olmak üzere 5 başlık altında toplanmaktadır.²⁰ Bu göstergeler, 2015 yılında OECD tarafından yayınlanan “Göçmen Bütünleşmesinin Göstergeleri (Indicators of Immigrant Integration)” başlıklı çalışmaya da temel oluşturmuştur.²¹ Bu doğrultuda, çalışmanın dördüncü bölümünde istihdam, eğitim, sağlık temel alanları tek başına ele alınmış; aktif vatandaşlık başlığı altında vatandaşlık hakkı ve yerleşim iznine birlikte yer verilmiştir. Sosyal içerme başlığı altında ise Eurostat'ın maddi duruma ilişkin göstergelerine ek olarak ayrımcılıkla mücadele politikalarına değinilmiştir. Eurostat göstergelerinde yer almamakla birlikte göçmen bütünleşmesi endekslerindeki ortak temalardan biri olan aile birleşimi konusuna ise üçüncü bölümde, İsveç'in göçmen kabulüne ilişkin düzenlemeleri kapsamında yer verilmiştir.

II. İsveç Göçmen Bütünleşme Politikasının Arka Planı

İsveç 1930'lu yılların sonuna dek göç veren bir ülke olmuştur.²² Bu tarihe kadar hem nüfusun çoğunluğunu Kuzey Avrupa halklarının oluşturması hem de İkinci Dünya Savaşı öncesinde Nazi yanlısı görüşlerin ülkede yaygın olması nedeniyle etnik homojenite İsveçliler için önemli bir

¹⁷ “Multiculturalism Policies in Contemporary Democracies”, Queen’s University, Erişim Tarihi 10.12.2016, <http://www.queensu.ca/mcp/>.

¹⁸ Borevi, “Understanding Swedish Multiculturalism”.

¹⁹ European Commission, *Using EU Indicators of Immigrant Integration* (Belçika, 2013).

²⁰ “Migrant Integration Statistics-Overview”, Eurostat, Erişim Tarihi 10.12.2016, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_overview.

²¹ OECD/European Union, *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In* (Paris: OECD Publishing, 2015).

²² Mats Wickström, “Conceptual Change in Postwar Sweden: The Marginalization of Assimilation and the Introduction of Integration”, içinde *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*, ed. Peter Kivisto ve Östen Wahlbeck (Londra: Palgrave, 2013) 110.

konu olmuş ve katı bir göç politikası uygulanmıştır.²³ Bu durum İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru değişmeye başlamış; Almanya'daki Nazi yanlılarının zulmünden kaçan Yahudilerin bir kısmı İsveç'e sığınmıştır.²⁴

İsveç'in düzenli olarak göç almaya başlaması ise İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra endüstriyel üretim faaliyetleri için iş gücüne ihtiyaç duyulması üzerine olmuştur. İlk olarak 1947 yılında İtalya, Macaristan ve Avusturya ile yabancı işçilerin kabulü için anlaşmalar imzalanmıştır. Orta ve Doğu Avrupa ülkeleriyle yapılan anlaşmaların yanı sıra kişilerin İsveç'e göç ederek burada iş aramasını ve yerleşmesini kolaylaştıran düzenlemeler yapılmıştır.²⁵ 1954 yılında Nordik ülkeler arasında işgücünün serbest dolaşımını sağlayan anlaşmalar imzalanmış, bu anlaşmalar neticesinde 1950-1960 arasında tahminen 500.000 Finlandiyalı işçi İsveç'e göç etmiştir.²⁶ Yine bu dönemde insani gerekçelerle göçmen kabulleri devam etmiş; 1956 ve 1968'deki siyasi olaylar nedeniyle binlerce Macar ve Çek mülteci İsveç'e yerleşmiştir.²⁷

Savaş'ın ardından iktidara gelen Sosyal Demokrat Parti göç düzenlemelerini esnekletirmekle kalmamış, ülkedeki yabancıların İsveç refah sistemiyle bütünleşmesi için de programlar uygulamaya başlamıştır. Bu programlar farklı etnik grupların mevcut sisteme uyum sağlaması amacıyla ve asimilasyonist bir yaklaşımla yürütülmüştür.²⁸ Göç dalgalarının hızlandığı 1960'ların sonuna doğru ise asimilasyonist politikaya yönelik eleştiriler başlamıştır. 1964'te Kuzey Avrupa kökenli göçmen aktivistlerin yanı sıra yerel etnik gruplardan Samiler tarafından başlatılan protestolar kamuoyunda yankı bulmuştur. Asimilasyon yerine "bütünleşme" kavramı da ilk kez bu dönemde gündeme gelmiştir. Asimilasyon karşıtı aktivistlerden Schwarz ve Kiviaed, çok kültürlü bir toplum için sadece bireylerin değil, etnik ve kültürel grupların da kendi kimlikleriyle bütünleşmesi gerektiğini savunmuşlardır. Hatta 1966'da yazılan "İsveç'teki Azınlıklar" başlıklı bir kitapta asimilasyonun ahlak dışı olduğu ifade edilmiştir.²⁹

Küresel düzeyde ekonomik krizin etkili olmaya başlamasıyla Nordik ülkeler dışındaki ülkelere göç eden işçilerin kabulü 1972 yılında sona ermiştir.³⁰

²³ Lars-Erik Borgegård vd., "Concentration and Dispersion of Immigrants in Sweden 1973-1992", *The Canadian Geographer* 42 (1998):31, 10.1111/j.1541-0064.1998.tb01550.x.

²⁴ Charles Westin, "Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism", *Migration Policy Institute*, Erişim Tarihi 22.12.2016, <http://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>.

²⁵ Borevi, "Understanding Swedish Multiculturalism", 148.

²⁶ Westin, "Sweden".

²⁷ Ibid.

²⁸ Wickström, "Conceptual Change", 113.

²⁹ Ibid, 115-128.

³⁰ Westin, "Sweden".

Ancak İsveç'e yapılan göç, aile birleşimleri ve Avrupa dışındaki ülkelerden gelen sığınma talepleri ile devam etmiştir. 1970'lerin başına dek ülkeye yerleşmiş olan Avrupalı göçmenlerin aileleri yeni göç dalgaları oluştururken, 1977 yılında Idi Amin yönetiminden kaçan Ugandalılar Avrupa dışından ülkeye gelen ilk sığınmacı grubu olmuştur. Takip eden yıllarda Şili, Arjantin, Bolivya, Brezilya ve Peru'dan binlerce kişi İsveç'e sığınmacı olarak gelmiştir.³¹

Yeni göç dalgalarıyla İsveç'te etnik ve kültürel çeşitliliğin hızla artması ve mevcut göçmen bütünleşmesi politikasının eleştirilmesi hükümetin bu alandaki tedbirleri gözden geçirmesini gerektirmiştir. İsveç, 1954 yılında Mültecilerin Statüsüne Dair BM Sözleşmesi'ne, 1967 yılında ise Sözleşmenin Protokolüne taraf olmuş ve böylelikle mülteci statüsünü sürekli yerleşim izni için yeterli bir gerekçe olarak tanımıştır. 1968 yılında yabancı işçiler ile İsveç halkı arasında eşitlik sağlamayı bir hedef olarak ilan eden³² İsveç Hükümeti aynı yıl "Göç Komisyonu" kurmuş ve komisyondan göçmen bütünleşmesine yönelik öneriler sunmasını istemiştir.³³ İsveç Parlamentosu Komisyon'un raporuna dayanarak, 1975 yılında ilk kapsamlı bütünleşme politikası olan Göçmen ve Azınlık Politikası'nı kabul etmiştir. 1976'da ise çok kültürlülük "*etnik, dini ve dilsel azınlıkların kendi sosyal ve kültürel yaşam unsurlarını korumaları ve geliştirmeleri için fırsatların yaratılması*" hükmüyle İsveç Anayasası'na girmiştir.³⁴

1975'te yürürlüğe giren bütünleşme politikasıyla göçmenlerin İsveç vatandaşları ile aynı muameleyi görmeleri, aynı yaşam standardını yakalayabilmeleri, kendi kimliklerini korumak veya mevcut değerler sistemini benimsemek konusunda özgürce hareket edebilmeleri (seçme özgürlüğü) amaçlanmıştır. Bu doğrultuda göçmenlerin yoğun olduğu okullarda anadilde eğitime izin verilmiş, etnik gruplara ait kuruluşlara ve ana dilde yayın yapan kuruluşlara devlet yardımı yapılmıştır. Ayrıca vatandaşlığın edinilmesi (*naturalization*) kolaylaştırılmış ve sürekli yerleşim iznine sahip olanlara yerel seçimlerde oy kullanma ve aday olma hakkı verilmiştir.³⁵ Yine de yeni bütünleşme politikasında göçmenlerin benimsediği etnik ve kültürel unsurların, hiçbir koşulda, İsveç'in temel değer ve normları ile çatışmaması gerektiği vurgulanmıştır.³⁶

³¹ Ibid.

³² UNHCR, *A New Beginning*, 10.

³³ Wickström, "Conceptual Change", 125.

³⁴ Ibid, 132.

³⁵ Borevi, "Understanding Swedish Multiculturalism", 152.

³⁶ Westin, "Sweden".

1980'lerin sonunda, önce Sovyet rejiminin, ardından Orta ve Doğu Avrupa'daki komünist rejimlerin sona ermesi sükûnet içinde gerçekleşmemiş; etnik ve siyasi çatışmalardan kaçanlar arasında İsveç'e sığınanlar olmuştur. Dolayısıyla İsveç'e göçün bağlamı ve hükümetin bütünleşme tedbirleri köklü bir değişime uğramıştır. Bu değişikliği rakamlarla ifade etmek gerekirse, 1984-1999 yılları arasında eski Yugoslav ülkelerinin vatandaşları tarafından İsveç'e 142.123 sığınma başvurusu yapılmıştır ve bu rakam bahse konu tarihlerdeki toplam başvurunun %40'ını oluşturmuştur.³⁷ Mülteci akınlarının yoğunlaştığı ve göçmen nüfusunun arttığı bu dönemde İsveç'teki bütünleşme çabaları da hız kazanmış; 1985'te kurulan Göç Kurulu aracılığıyla dil kursları, mesleki eğitim ve barınma imkânları arttırılmıştır. Aynı yıl belediyelerin kabul ettikleri mülteci sayısı doğrultusunda devletten yardım almasına da karar verilmiştir.³⁸

İsveç'in bugünkü bütünleşme politikasının temelini oluşturan düzenlemeler ise 1990'lı yıllarda şekillenmiştir. İsveç Hükümeti 1997 yılında "İsveç, Gelecek ve Çeşitlilik: Göçmen Politikasından Bütünleşme Politikasına" başlıklı bir tasarı hazırlamış; tasarı 1998'de kanunlaşmıştır. Hükümet kanun gerekçesinde bugüne kadar uygulanan politikaların toplumsal ayrılmaya neden olduğunu ifade etmiştir.³⁹ Etnik ve kültürel geçmişe bakılmaksızın, kültürel çeşitliliğe dayanan bir toplumda, fırsat eşitliğinin sağlanması, bireylere hak ve yükümlülükler bakımından eşit davranılması yönünde tedbirlere yer verilen bu kanun ile "İsveç Bütünleşme Kurulu" kurulmuştur.⁴⁰ Bugün "İsveç Göç Ajansı (*Migrationsverket*)" olarak anılan bu kurulun mültecilerin toplumsal bütünleşmesini kolaylaştırmak üzere giriş prosedürlerinin hazırlanması, izlenmesi ve bu alanda belediyelere destek olmasına karar verilmiştir. Buna göre belediyeler mültecilerin barınmasından ve toplumla bütünleşmelerini kolaylaştıracak dil eğitimi ve

³⁷ "Applications for asylum received 1984-1999", Migrationsverket, Erişim Tarihi 16.11.2017, <https://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac3871598175/1485556079477/Application+for+asylum+received+1984-1999.pdf>.

³⁸ Ibid.

³⁹ Henrik Emilsson, "A National Turn of Local Integration Policy: Multi-level Governance Dynamics in Denmark and Sweden", *Comparative Migration Studies* 3 (2015): 8, <https://doi.org/10.1186/s40878-015-0008-5>.

⁴⁰ "Bill 1997/98:16 Sweden, the Future and Diversity – from Immigrant Policy to Integration Policy", European Website on Integration, Erişim Tarihi 11.01.2017, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/bill-1997/9816-sweden-the-future-and-diversity-from-immigrant-policy-to-integration-policy>; "Swedish Integration Policy for the 21st Century", Regeringskansliet, Erişim Tarihi 25.12.2016, <http://www.temaasyl.se/Documents/%C3%96vrigt/Engelskt%20material%20om%20Sverige/integration%20policy.pdf>.

diğer eğitim programlarına dâhil edilmelerinden sorumludur ve devlet bunun için belediyeleri desteklemektedir. Belediyelerin her mülteci için bireysel bir plan ile bu süreci yönetmesi gerekmektedir.⁴¹

İsveç'in yeni bütünleşme politikasını sektörel düzenlemeler takip etmiştir. 1999 yılında "İşyerinde Etnik Ayrımcılıkla Mücadele Önlemlerine İlişkin Kanun" çıkarılmış ve Bütünleşme Kanunu'nun işgücü piyasasına ilişkin maddeleri güçlendirilmiştir.⁴² İşgücü piyasasındaki bu düzenlemede işveren ve girişimcilerin de etkisi olmuştur. İsveç Girişimciler Konfederasyonu tarafından 2002'de yayınlanan bir raporda üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik kısıtlayıcı göç politikasının ekonomi üzerindeki negatif etkilerinden bahsedilmiş ve çalışma izni verilmesinde işverenlerin de sürece dâhil edilmesi talep edilmiştir.⁴³ Eğitim alanında da yeni düzenlemeler yapılmış ve 2001 yılında öğrencilere eşit muamele edilmesi, 2003 yılında okullarda doğrudan ve dolaylı ayrımcılıkla mücadele edilmesi için kanunlar kabul edilmiştir. 2006 yılında ise İsveç parlamentosu tarafından Ayrımcılıkla Mücadele Komitesi kurulmuştur.⁴⁴

III. Mülteci Krizi Sonrasında Göçmen Kabulüne İlişkin Düzenlemeler

İsveç, günümüzde OECD ülkeleri içinde en liberal göç politikasına sahip olan ülke olarak kabul edilmektedir.⁴⁵ 2010 yılında Arap coğrafyasındaki ayaklanmalar neticesinde başlayan mülteci krizi UNHCR tarafından, zorla yerinden edilenler bağlamında, "İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük vaka" olarak değerlendirilmektedir.⁴⁶ Bu durum en fazla sığınma başvurusunun yapıldığı⁴⁷ ülkelerden biri olan İsveç'in göç politikasını radikal biçimde etkilemektedir.

⁴¹ Regeringskansliet, "Swedish Integration Policy".

⁴² Ibid.

⁴³ Gregg Bucken-Knapp vd., "No Nordic Model: Understanding Differences in the Labour Migration Policy Preferences of Mainstream Finnish and Swedish Political Parties", *Comparative European Politics* 12 (2014):591, <https://doi.org/10.1057/cep.2014.22>.

⁴⁴ M. Arthur Diakite, "The Policy and Strategies Used in the Integration of Immigrants in Sweden", *The English International Association of Lund Briefing Paper No. 2006:20*, Erişim Tarihi 26.12.2016, http://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/pdf/policy_racial_integration_sweden.pdf, 3.

⁴⁵ OECD, *Recruiting Immigrant Workers: Sweden 2011* (Paris: OECD Publishing, 2011) 32.

⁴⁶ Farsight, *Displaced People: Where is the real crisis? The Numbers Behind the Noise*, 2016, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://seefar.org/wp-content/uploads/2017/03/Seefar-Displaced-People-Where-is-the-real-crisis.pdf>, 1.

⁴⁷ Eurostat verilerine göre çatışmaların yoğunlaştığı 2011 yılında 29.650 sığınma başvurusunun yapıldığı İsveç, bu yılda başvuru sayısı bakımından AB ülkeleri arasında

1950 yılından bu yana UNHCR mülteci sistemi üzerinden göçmen kotası uygulamakta olan İsveç'in mevcut mülteci kotası 1.700-1.900 kişi arasındadır.⁴⁸ İsveç'e iş, eğitim gibi gerekçelerle yerleşmek isteyenler ve sığınma talebinde bulunanların ilk işlemleri İsveç Göç Ajansı tarafından yürütülmektedir. Sığınmacıların mülteci statüsüne ilişkin taleplerinin karara bağlanması sürecinde bu kişilerin barınma ve yeme-içme masrafları Göç Ajansı tarafından karşılanmakta, talebin reddedilmesi halinde sığınmacının ülkeden çıkış işlemleri yine Göç Ajansı tarafından yapılmaktadır.⁴⁹ İsveç Anayasası'na göre Göç Ajansı hükümet ve parlamentodan bağımsız olarak bireysel başvuruları değerlendirme yetkisine sahiptir ve hükümetin başvurulara ilişkin kararlar üzerinde etkili olması kesinlikle yasaktır.⁵⁰

Mülteci statüsünün verilmesi halinde bu kişiler belediyelerin sorumluluğu altına girmektedir. Belediyeler, mültecilere barınma ve dil eğitimi gibi olanakların sağlanmasından sorumlu iken mültecilerin işgücü piyasasına girmeleri için gereken mesleki eğitim ve donanım Kamu İstihdam Ajansı tarafından sağlanmaktadır.⁵¹ Sığınma talebi reddedilenlerin ise vatandaşı oldukları ülkelere veya güvenli bir üçüncü ülkeye gönderilmesi gerekmektedir. Bu kişiler iade işlemleri devam ederken gözetim merkezlerinde tutulmaktadır. Mevcut durumda İsveç'te toplam 255 kişi kapasiteli 5 gözetim merkezi bulunmaktadır. Ancak insani krizlerle birlikte artan sığınmacı sayısı göz önünde bulundurulduğunda bu merkezlerin kapasitesinin yeterli olmadığı aşikârdır. Ayrıca, kural olarak, işkence veya

beşinci sırada yer almıştır. Bu sayı 2012 yılında 43.855'e yükselmiş, söz konusu yılda İsveç, Almanya ve Fransa'nın ardından en fazla sığınma başvurusu alan ülke olmuştur. Bu artış göç politikasının sıkılaştığı 2016 yılına dek devam etmiştir. Nitekim 2014 yılında en fazla başvuru alan ikinci AB ülkesi olan İsveç, 2015 yılında ise son yılların en yüksek rakamına (162.450) ulaşmıştır. "Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex Annual aggregated data (rounded)", Eurostat, Erişim Tarihi 16.11.2017, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.

⁴⁸ "The Swedish Refugee Quota", Migrationsverket, Erişim Tarihi 22.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-in-Sweden/The-refugee-quota.html>; "Refugee Law and Policy: Sweden", Library of Congress, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://www.loc.gov/law/help/refugee-law/sweden.php>.

⁴⁹ "The Mission of the Migration Agency", Migrationsverket, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission.html>.

⁵⁰ Asylum Information Database, *Country Report: Sweden*, Erişim Tarihi 22.12.2016, http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_se_update.iii_.pdf, 12.

⁵¹ Yerleşim izni verilen mültecilerin barınma ve temel eğitimlere katılma gibi sorumlulukları 1985 tarihli ve 1983/84:125 sayılı kanun ile belediyelere verilmiş; devletin bu hizmetler için belediyelere ayrı bir bütçeyle destek olması da bu kanunla kararlaştırılmıştır. Emilsson, "A National Turn", 8.

benzeri kötü muamelelere maruz kalmış, hassas konumdaki bireylerin bu merkezlerde tutulmaması gerektiği uluslararası alanda tavsiye edilmekteyken, İsveç'te böyle bir muafiyete yeterince dikkat edilmediği görülmektedir.⁵² Sığınma talebi reddedilenler Göç Mahkemeleri'ne başvurabilmekte, bu mahkemelerden çıkan kararlar Göç Temyiz Mahkemesi'nde yeniden görüşülebilmektedir. Böyle durumlarda Göç Ajansı davacı kişiler için hukuki temsilci görevlendirmektedir.⁵³

2013 yılında Suriye'deki krizin, sivillere yönelik nükleer silah kullanımına varan derecede derinleşmesi, İsveç'e yapılan sığınma başvurusunda büyük bir artışa neden olmuştur. 2013 yılında 54.000 kişi İsveç'e sığınma başvurusu yapmış olup bu rakam 2012 yılından %24 daha fazladır.⁵⁴ İnsani gerekçelerle göçmen kabulünü geleneksel bir politika olarak kabul eden İsveç Hükümeti, Suriye'deki insani krize karşı da benzer bir yaklaşım sergilemiştir. İsveç Göç Ajansı Eylül 2013'te yaptığı bir açıklamayla, Suriye'deki çatışmaların artması nedeniyle, Suriye'den gelen sığınmacıların tamamına ve hâlihazırda geçici yerleşim izni bulunan Suriyelilere yerleşim izni verileceğini açıklamıştır.⁵⁵

İsveç'e yapılan sığınma başvurusu, Suriye'deki iç savaşın yanı sıra İslamcı örgütlerin ve çevre felaketlerinin Afrika ve Ortadoğu'daki yaşamı tehdit etmesi nedeniyle, giderek artmıştır. 2014 yılında İsveç'e gelen sığınmacıların %38'i Suriye, %14'ü Eritre, %6'sı Somali ve %4'ü Afganistan'dan gelmiştir.⁵⁶ Yalnızca 2015 yılında 162.877 kişi İsveç'e sığınma başvurusu yapmış;⁵⁷ 34.765 kişiye uluslararası koruma sağlanmıştır.⁵⁸ Bu rakamlarla birlikte İsveç, 2015 yılında kişi başı gelire

⁵² Asylum Information Database, *Country Report*, 49.

⁵³ Ibid, 12.

⁵⁴ "Migration Policy", Ministry of Justice 2014, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://www.regeringen.se/contentassets/aa05e9db0b404d5caed8798a233484c4/migration-policy>, 1.

⁵⁵ "Sweden offers residency to all Syrian refugees", The Local.se, Erişim Tarihi 10.07.2017, <http://www.thelocal.se/20130903/50030>.

⁵⁶ European Migration Network/Migrationsverket, *EMN Policy Report 2014-Sweden*, Erişim Tarihi 23.12.2016, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/annual-policy/2014/27a_sweden_apr_2014_part2_english_final.pdf, 10.

⁵⁷ "Applications for Asylum Received, 2015", Migrationsverket, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Statistics.html>.

⁵⁸ "Facts on Residence Permits and Migration to Sweden", Migrationsverket, Erişim Tarihi 21.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Facts-on-migration/Facts-on-residence-permit-and-migration.html>.

oranla en fazla sığınmacı kabul eden OECD ülkesi olmuştur.⁵⁹ AB ülkeleri içinde ise sığınma başvurularının yaklaşık yarısı Almanya ve İsveç'e yapılmıştır. Bu yoğunluk sığınmacıların kabul işlemlerini aksatmaktadır. Kabul işlemleri 2014 yılında 140 gün sürerken bu süre 2015'te 250 güne çıkmıştır.⁶⁰

Mülteci kriziyle birlikte İsveç'in göçmen kabulüne ilişkin yasal düzenlemelerinde öne çıkan konulardan biri de aile birleşimidir. İsveç'te 2013 yılında verilen yerleşim izinlerinin %34'ü aile birleşimine dayanırken, bu oran 2014 yılında %38'e çıkmıştır.⁶¹ İsveç aile birleşimine ilişkin düzenlemelerde 2006 yılında kabul edilen Konsey Yönergesi (2003/86/EC)'ni temel almakta, ayrıca Yabancılar Kanunu'nda konuyla ilgili düzenlemelere yer vermektedir. Kanun'da sürekli yerleşim izni bulunan kişilerin aile birleşiminden yararlanabileceği ifade edilmektedir (Bölüm 5, Kısım 3).⁶² Aile birleşiminden yalnızca resmi olarak evli olanlar değil, bazı somut kriterleri karşılamaları halinde göç etmeden evvel birlikte yaşayan çiftler de yararlanmaktadır.⁶³ İlgili düzenlemelerde eşcinsel çiftlerin aile birleşiminden yararlanabilmesine yönelik açıklamalara yer verilmesi İsveç'in kapsayıcı bir politikaya sahip olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Aile birleşimiyle ilgili olarak tartışılan en güncel konu ise refakatsiz çocuklar ve bu çocukların ebeveynleridir. Yabancılar Kanunu'na göre refakatsiz olarak İsveç'e giriş yapmış ve mülteci statüsü verilmiş olan 18 yaş altındaki çocukların ebeveynlerine de yerleşim izni verilmektedir (Bölüm 5, Kısım 3, Madde 4). Haziran 2006'da çıkan bir kanunda ise refakatsiz çocukların barınma ve diğer ihtiyaçlarının belediyeler tarafından karşılanmasına hükmedilmiştir.⁶⁴ Yine 2010 yılında Yabancılar Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle çocukların söz konusu olduğu davalarda çocukların

⁵⁹ "OECD: Sweden on the right track to better introduction of new arrivals", Government Offices of Sweden, Erişim Tarihi 23.12.2016, <http://www.government.se/press-releases/2016/05/oecd-sweden-on-the-right-track-to-better-introduction-of-new-arrivals/>.

⁶⁰ OECD, *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Sweden* (Paris: OECD Publishing, 2016) 18.

⁶¹ European Migration Network, "EMN Policy Report", 23.

⁶² Government Offices of Sweden, *Aliens Act (2005:716)*, Erişim Tarihi, 19.12.2016, http://www.government.se/49cf71/contentassets/784b3d7be3a54a0185f284bbb2683055/aliens-act-2005_716.pdf, 11.

⁶³ Yves Pascouau ve Henri Labayle, *Conditions for Family Reunification under Strain: A Comparative Study in Nine EU Member States* (Brüksel: European Policy Centre, 2011) 34.

⁶⁴ "History", Migrationsverket, Erişim Tarihi 19.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics/Facts-on-migration/History.html>.

lehine düşünülmesi ve yabancı/sığınmacı aileler hakkındaki kararların bu doğrultuda verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Mülteci kriziyle birlikte refakatsiz çocuklar İsveç için büyük bir sorun haline gelmiştir.⁶⁵ 2015 yılında İsveç'e sığınma başvurusu yapanların %21,7'si (35,369) refakatsiz çocuklar olup⁶⁶ bu rakam 2014 yılındaki başvuruların (yaklaşık 7.000) beş katıdır.⁶⁷ Örneğin 2014 yılında 1.500 Afgan çocuk refakatsiz olarak İsveç'e giriş yapmışken, 2015'te 23.600 Afgan çocuk sığınma talebinde bulunmuştur. Suriyelilerin sayısının ise 3.800 olduğu tahmin edilmektedir.⁶⁸ Bu rakamın yüksek olması sığınmacıların yaşını özellikle küçük söyleyerek refakatsiz çocuklar lehine olan düzenlemelerden yararlanma isteğiyle de ilgilidir. Yaşını olduğundan daha küçük beyan eden bazı çocukların ise aileleri tarafından özellikle refakatsiz olarak gönderildiği, daha sonra aile birleşimi başvurusunda bulunduğu bilinmektedir.⁶⁹ Bu durum İsveç Hükümeti'ni yeni tedbirler almaya zorlamıştır. 20 Temmuz 2016'da yürürlüğe giren kanun aile birleşimini kısıtlamıştır. Yeni düzenlemeye göre ailesini İsveç'e getirmek isteyen göçmenlerin başvuruda bulunan aile bireylerini geçindirecek düzeyde maddi imkânlarının ve ailenin birlikte yaşamasına uygun büyüklükte bir barınma olanağının olması gerekmektedir.⁷⁰ Ayrıca İsveç Ulusal Sağlık Kurulu, Nisan 2016'da yaptığı bir açıklamada refakatsiz çocukların sağlık muayenesi ile gerçek yaşının tespit edileceğini duyurmuştur.⁷¹

Kriz yalnızca göçmen kabulünü kısıtlamamakta, İsveç'in iadeler konusunda daha katı davranmasına da neden olmaktadır. Dublin Sözleşmesi ve Yabancılar Kanunu'na göre diğer Nordik ülkelerden İsveç'e giriş yapan sığınmacılar ile İsveç'ten önce başka bir AB üyesine giriş yapmış ve orada uluslararası koruma sağlanmış kişilere yerleşim izni verilmemektedir (Bölüm 4, Kısım 6).⁷² Sadece 2015 yılında Dublin Sözleşmesi gereğince

⁶⁵ Ministry of Justice, "Migration Policy".

⁶⁶ Migrationsverket, "Applications for Asylum Received".

⁶⁷ UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, (Cenevre: UNHCR, 2016) 44.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Fraser Nelson, "Sweden is a perfect example of how not to handle the Great Migration", *The Telegraph*, 28 Ocak 2016, Erişim Tarihi 19.12.2016, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/sweden/12128598/Sweden-is-a-perfect-example-of-how-not-to-handle-the-Great-Migration.html>.

⁷⁰ "New laws in 2016", Migrationsverket, Erişim tarihi 02.01.2017, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/New-laws-in-2016.html>.

⁷¹ "Sweden: Medical Body Considering New Age Assessment Method", Asylum Information Database, Erişim Tarihi 23.12.2016, <http://www.asylumineurope.org/news/21-04-2016/sweden-medical-body-considering-new-age-assessment-method>.

⁷² Government Offices of Sweden, "Aliens Act".

2.327 kişi sınır dışı edilmiştir.⁷³ Ayrıca 1 Haziran 2016'da yürürlüğe giren bir düzenlemede yerleşim izni verilmeyen ve iadesi istenen kişilerin barınma ve günlük harcamalarının Göç Ajansı tarafından karşılanmamasına karar verilmiştir.⁷⁴ Bu düzenleme, İsveç'in mültecilerin yarattığı ekonomik yükü azaltmaya yönelik en köklü adımlarından biri olmuştur. Zira 2015 itibarıyla, İsveç'in refah harcamalarının %58'inin göçmenler için harcandığı; geçtiğimiz yıllarda toplam 1 milyar dolara yaklaşan harcamaların 2015'te 4 milyar dolara çıktığı tahmin edilmektedir.⁷⁵

Mülteci krizinin İsveç'in göç politikasına etkileri ekonomik alanla sınırlı kalmamış; güvenlik tartışmaları da oldukça etkili olmuştur. İsveç son dönemde sığınmacılar üzerindeki güvenlik kontrollerini arttırmış, Dublin Sistemi kuralları doğrultusunda 14 yaşından büyük sığınmacılar için Eurodac ve VIS veri tabanları üzerinden parmak izi kontrolünü başlatmıştır.⁷⁶ Ayrıca Hükümet 2016 yılında Danimarka ve İsveç sınırlarını bağlayan Oresund köprüsünde kimlik kontrolü başlatmış ve toplu taşıma araçlarında kontroller yapmıştır. İsveç Başbakanı Stefan Lofven kontrollerle ilgili açıklamasında bunun İsveç'e kimin giriş yaptığını bilmek için gerekli olduğunu söylese de bu durum hem köprü üzerindeki ulaşımın aksaması hem de serbest dolaşım uygulamasına aykırı olması nedeniyle eleştirilmektedir.⁷⁷ Zira bundan kısa süre önce Başbakan Lofven "*Benim Avrupam duvarlar inşa etmez*" sözleriyle AB üyelerine çağrıda bulunmuştur.⁷⁸

İsveç'in son zamanlarda AB'ye yaptığı çağrılar diğer Nordik ülkeler tarafından da dile getirilmektedir. Ekim 2016'da Avrupa Komisyonu'na ortak bir çağrı yapan beş ülke, mültecilere yönelik politikası nedeniyle Macaristan'ı eleştirmiş ve "*Komisyon AB antlaşmalarının koruyucusudur. Bu nedenle üye devletlerin imzaladıkları antlaşmalara uygun hareket etmesini sağlamak zorundadır.*" demiştir. İsveç Adalet Bakanı Morgan

⁷³ "DUBLIN-Sweden", Asylum Information Database, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://www.asylumineurope.org/reports/country/sweden/asylum-procedure/procedures/dublin>.

⁷⁴ Migrationsverket, New Laws in 2016.

⁷⁵ Margaret Wente, "Sweden's ugly immigration problem", *The Globe and Mail*, 11 Eylül 2015, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://www.theglobeandmail.com/opinion/swedens-ugly-immigration-problem/article26338254/>.

⁷⁶ Asylum Information Database, DUBLIN-Sweden.

⁷⁷ Richard Orange ve Peter Foster, "Sweden calls on Britain to help with migrant crisis as it re-imposes border controls", *The Telegraph*, 11 Kasım 2015, Erişim Tarihi 18.12.2016, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/sweden/11990054/Sweden-calls-on-Britain-to-help-with-migrant-crisis-as-it-re-imposes-border-controls.html>.

⁷⁸ Keith Moore, "Swedish government struggling over migrant crisis", *BBC*, 03 Mart 2016, Erişim Tarihi 19.12.2016, <http://www.bbc.com/news/world-europe-35549169>.

Johansson ise Macaristan'ın sorumluluklarını yerine getirmemesi halinde Avrupa Adalet Divanı'na başvuracaklarını açıklamıştır.⁷⁹

IV. Mülteci Krizi Sonrasında Göçmen Bütünleşme Politikası

İsveç, son döneme kadar, göçmen bütünleşmesi yazınında çok kültürlü bütünleşme modelini başarıyla uygulayan örneklerden biri olarak gösterilmiştir.⁸⁰ Nitekim İsveç'in "Çok Kültürlülük Politikası Endeksi" sıralamasındaki puanı 1980 yılında 3; 1990 yılında 3,5; 2000 yılında 5 ve 2010'da 7 olmuş yani endeksteği yeri giderek güçlenmiştir.⁸¹ 2014 tarihli Göçmen Bütünleşme Endeksi'nde yer alan 38 ülke içinde ise İsveç ilk sırada yer almış; Nordik ülkeler içinde göçmenlere karşı en hoşgörülü toplum İsveç halkı olarak gösterilmiştir.⁸²

İsveç Hükümeti mevcut bütünleşme politikasını 2009 yılında açıklamış ve yedi hedef belirlemiştir:

- Yeni gelenlerin kabul ve yerleştirme işlemlerinin hızlandırılması
- Daha fazla iş ve girişimcilik alanı yaratılması
- Eğitimde eşitliğin sağlanması ve kalitenin artırılması
- Dil eğitimi ile yetişkinler için eğitim olanaklarının geliştirilmesi
- Ayrımcılıkla mücadelede etkin yöntemlerin geliştirilmesi
- Sosyal dışlanmanın yoğun yaşandığı bölgelerde kentsel gelişmenin sağlanması
- Toplumsal çeşitliliğin artmasına paralel olarak temel değerlerin oluşturulması/yaygınlaştırılması⁸³

⁷⁹ Aleksandra Eriksson, "Sweden threatens to sue Hungary over asylum refusals", *EU Observer*, 05 Ekim 2016, Erişim Tarihi 10.01.2017, <https://euobserver.com/migration/135367>.

⁸⁰ Stephen Castles vd., *The Age of Migration* (New York: The Guilford Press, 2009) 15.

⁸¹ Erin Tolley, *Multiculturalism Policy Index: Immigrant Minority Policies* (Kanada: School of Policy Studies, Queen's University, 2011), 3.

⁸² "Sweden", *Migrant Integration Policy Index 2015*, Erişim Tarihi 21.12.2016, <http://www.mipex.eu/sweden>.

⁸³ "Swedish Integration Policy", Ministry of Integration and Gender Equality, Erişim Tarihi 19.12.2016, <http://www.government.se/contentassets/b055a941e7a247348f1acf6ade2fd876/swedish-integration-policy-fact-sheet-in-english>.

2010 yılında ise bu hedeflerin gerçekleşme düzeyini ölçmek amacıyla toplam 27 gösterge belirlenmiştir. 2010 itibarıyla İsveç'in bütünleşme politikasının sonuçları her yıl bu göstergeler üzerinden değerlendirilmektedir.⁸⁴ Ne var ki mevcut bütünleşme politikasının kabul edilmesinden kısa süre sonra uluslararası düzeyde konjonktürel değişiklikler meydana gelmiştir. 2009 yılında İsveç'e göç eden nüfusun çoğu Finlandiya'dan gelirken bugün göçmenlerin yaklaşık yarısı Suriye'den, büyük bir çoğunluğu ise Afrika ve Ortadoğu'dan gelmektedir. Mevcut bütünleşme politikası açıklanmadan sadece bir yıl önce İsveç'e 11,237 sığınmacı gelmiş; 10,665 kişi ise aile birleşiminden yararlanarak ülkeye giriş yapmıştır.⁸⁵ Oysa sadece 2015 yılında İsveç'e sığınma başvurusu yapan kişi sayısı 162,877'dir.⁸⁶

A. Aktif Vatandaşlık

Göçmen bütünleşmesinde en önemli göstergelerden birisi vatandaşlık hakkının verilmesine ilişkin koşullardır. Vatandaşlık Kanunu'na göre beş yıl boyunca İsveç'te yerleşim izni ile bulunan yabancılar vatandaşlık başvurusu yapabilmektedir. Bu süre mülteciler ve devletsiz kişiler için dört yıldır (Kısım 11).⁸⁷ Ayrıca 2001 yılında değişen İsveç Vatandaşlık Kanunu ile çifte vatandaşlık hakkı getirilmiştir.⁸⁸ Mülteci krizi sonrasında vatandaşlığın edinilmesine ilişkin köklü bir değişiklik yapılmamış ancak bütünleşmeyi kolaylaştıran bazı düzenlemeler getirilmiştir. Örneğin 2014 yılında İsveç hükümeti belediyeler tarafından "vatandaşlık alma" törenlerinin düzenlenmesini bütünleşmenin bir aracı olarak başlatmıştır.⁸⁹

Vatandaşlık hakkından sonra en çok öne çıkan konu ise *denizenship* olarak bilinen vatandaşlık olmadan oy kullanma hakkıdır. İsveçli sosyolog Thomas Hammar tarafından geliştirilen bu kavram göçmenlerin resmi olarak vatandaşlık statüsünde olmamalarına karşın toplumsal yaşamın bazı alanlarında vatandaşlığa benzer haklara sahip olması anlamına gelmektedir.⁹⁰

⁸⁴ Bütünleşme göstergelerinin yer aldığı liste için bkz: UNHCR, *A New Beginning*, 59-61.

⁸⁵ Ministry of Integration and Gender Equality, "Swedish Integration Policy".

⁸⁶ "Statistics", Migrationsverket, Erişim Tarihi 02.01.2017, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Statistics.html>.

⁸⁷ "Act on Swedish Citizenship", European Website on Integration, Erişim Tarihi 09.01.2017, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=FBD08508-A412-F0DA-721E9C5153324FAC>.

⁸⁸ Migrationsverket, "History".

⁸⁹ Ruben Andersson ve Agnieszka Weinar, *Integration Policies-Sweden Country Report*, (European University Institute, 2014) 8.

⁹⁰ Castels, *Integration*, 118.

İsveç bu statüyü ve oy kullanma hakkını uzun zaman önce tanımıştır. Nordik Pasaport Birliği'nin 1954 tarihli anlaşması bu anlamda önem arz etmektedir. Bu anlaşma ile Danimarka, İsveç ve Norveç vatandaşlarının üye ülkelerde dolaşım ve yerleşim serbestliği verilmiş, 1965'te anlaşmaya taraf olan Finlandiya ilk kez üçüncü ülke vatandaşlarının oy kullanma hakkını gündeme getirmiştir. Bunun üzerine, 1977 yılında, Nordik Pasaport Birliği tarafından üye ülkelerin vatandaşlarının ikamet ettikleri ülkede yerel seçimlere katılabileceğine dair karar alınmıştır. İsveç aynı yıl bu hakkı, gerekli koşulları sağlayan tüm yabancı uyruklu kişileri kapsayacak şekilde genişletmiştir. Günümüzde İsveç, üç yıldan uzun süredir ikamet etmekte olan üçüncü ülke vatandaşlarına yerel seçimlerde oy kullanma hakkı tanımaktadır.⁹¹

Vatandaşlık hakları bağlamında değerlendirmeye alınan göstergelerden biri de göçmenlerin sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler veya diğer kuruluşlar aracılığıyla temsil edilmesi ve politika yapma sürecine dâhil olmasına yönelik tedbirlerdir. MIPEX verilerine göre Avrupa ülkelerinin çoğunda uzun süredir ülkede yerleşik olan göçmenlerin -ilk kuşak dâhil- yaklaşık yarısı bir şekilde siyasi süreçlerde aktif olarak yer almaktadır. İsveç'te bu kişilerin oranı %52'dir.⁹² Siyasi temsil hakkının yanı sıra göçmenlerin sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürüttükleri faaliyetler de desteklenmektedir. Örneğin Dini Topluluklar Yasası'na göre kayıtlı topluluklar, üye aidatlarının hesaplanması, toplanması ve yönetilmesinde devletten destek alabilmektedir. Ancak bu desteği almanın koşulları topluluğun faaliyetleri aracılığıyla toplumun temel değerlerinin koruması ve güçlendirmesine katkı sağlaması; topluluğun kendi kaynaklarıyla ve aktif olarak faaliyet gösterebilmesidir (Madde 16).⁹³

Mülteci krizinin en çok etkilediği politika alanı ise yerleşim izni olmuştur. 1984-1994 yılları arasında katı bir yerleştirme stratejisi (*Hela Sverige Strategin*) uygulayan ve mültecilerin büyükşehirlerde yoğunlaşmaması için yeni yerleşenleri ülke geneline dağıtan İsveç, 1990'larda hızlanan sığınmacı akınıyla birlikte bu uygulamaya son vermiştir.⁹⁴ Mevcut durumda göçmenler barınmayı kendi olanaklarıyla karşılayabildiği gibi Göç Ajansı tarafından tahsis edilen yerlerde de

⁹¹ Kees Groenendijk, *Local Voting Rights for Non-Natinals in Europe: What We Know and What We Need to Learn* (Washington DC: Migration Policy Institute, 2008) 8.

⁹² Migrant Integration Policy Index 2015, "Sweden".

⁹³ "Act on Religious Communities (SFS 1998:1593)", SST, Erişim Tarihi 14.01.2017, <http://www.sst.a.se/download/18.4c1b31c91325af4dad3800015529/1377188428875/Act+on+religious+communities.pdf>, 3.

⁹⁴ Borgegard, "Concentration and Dispersion", 32.

yaşamaktadır. Göç Ajansı'nın istatistiklerine göre ilk aşamada, sığınmacıların %40'ı kendi olanaklarıyla barınma ararken %60'ı devlet desteğinden yararlanmaktadır. Yerleşim izni verilenler arasında belediyelerin sunduğu barınma koşullarını tercih edenlerin oranı %45'e düşmektedir.⁹⁵ Ancak her iki durum da göçmenlerin bütünleşmesini zorlaştıran olumsuzluklara sahiptir.

Göç Ajansı'nın yönlendirmesi ile belediyeler tarafından yapılan tahsisler zaman almakta, mültecilerin çoğu uzun süre kabul merkezlerinde beklemektedir. 2015 yılında bu merkezlerdeki bekleme süresi ortalama 334 gün olmuştur.⁹⁶ Bu sorunu çözmek amacıyla 01 Ocak 2017'de "Yeni Yerleşenlerin Kabulüne İlişkin Kanun" yürürlüğe girmiş ve belediyelerin bu kişilere giriş tarihlerinden itibaren en geç iki ay içinde barınma olanağı sunmasına hükmedilmiştir.⁹⁷ Dolayısıyla bu düzenleme ile belediyelerin sığınmacıların bütünleşmesindeki yükümlülüğü arttırılmakta ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zaman kısıtlaması getirilmektedir. Bu durumun halihazırda hoşnutsuzluk içinde olan metropol belediyelerinin durumunu daha da zorlaştıracığı açıktır.

Sığınmacı politikasını diğer AB üyelerindeki politikalarla uyumlu hale getireceğini açıklayan İsveç Hükümeti, 20 Temmuz 2016'da yürürlüğe giren bir kanunla sürekli yerleşim izni verilmesini kısıtlamıştır. Üç yıl geçerli olması beklenen bu kanunla uluslararası koruma altındaki bireylere sürekli yerleşim izni yerine geçici yerleşim izni verilmesi uygulaması başlamıştır. Buna göre Temmuz 2016 itibarıyla yalnızca mülteci statüsündeki ve "ikincil koruma (*subsidiary protection*)" altındaki kişilere geçici yerleşim izni verilecek; izin süresi mülteciler için 3 yıl, ikincil koruma altındakiler için 13 ay olacaktır. Aynı kanun yerleşim izninden nispeten kolay yararlanan refakatsiz çocuklar ile aile birleşiminden yararlanarak yerleşim hakkı elde eden aile bireylerini de etkilemiştir. Son düzenlemeler neticesinde 24 Kasım 2015 tarihinden önce başvuruda bulunan çocuklar ile çocukları 18 yaşın altında olan aileler eski düzenlemeye tabi iken bu tarihten sonra yapılan başvurular kısıtlamayla karşılaşacaktır. Yasa ikincil koruma statüsünde olan ve 24 Kasım sonrasında sığınma talebinde bulunan kişilerin de aile birleşiminden yararlanmasını zorlaştırmıştır. Daha önce yerleşim izninden

⁹⁵ OECD, *Working Together*, 55-60.

⁹⁶ Asylum Information Database, *Country Report: Sweden*, 40.

⁹⁷ "The Swedish Migration Agency is preparing for an increased refugee quota", Migrationsverket, 30 Eylül 2016, Erişim Tarihi 26.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/News-archive/News-archive-2016/2016-09-30-The-Swedish-Migration-Agency-is-preparing-for-an-increased-refugee-quota.html>.

yararlanabilen ve İsveç hukukuna özgü bir koruma statüsü olan “diğer koruma statüsü altındaki kişilere (*person otherwise in need of protection*)” ise bu süre zarfında yerleşim izni verilmeyecektir.⁹⁸ İsveç Yabancılar Kanunu’nda yapılan tanıma göre vatandaşı oldukları ülkede silahlı çatışma ve bu tür olaylar ile çevresel afetler nedeniyle ülkesi dışında olan ve geri dönemeyen kişiler diğer koruma statüsü altında değerlendirilmektedir (Bölüm 4, Kısım 2).⁹⁹ Aynı kanunun 5. maddesi bu kişilere de yerleşim izni verilebileceğine hükmetmesine rağmen, İsveç hükümetinin AB’nin ilgili yönergelerine (EU Qualification Directive) uyum sağlama kararı nedeniyle diğer koruma statüsündeki kişilere mevcut durumda yerleşim izni verilmemektedir.¹⁰⁰

B. İstihdam

Göçmenlerin işgücü piyasasında aktif olarak yer almaları İsveç’teki göçmen bütünleşme politikasının en önemli ayaklarından biridir. Nitekim 2011 itibarıyla bütünleşme politikasının ulusal düzeydeki yürütücüsü Çalışma Bakanlığı’dır. Bakanlık, mültecilerin işgücü piyasasına ve genel olarak toplumsal yaşama dâhil olması, ayrımcılıkla mücadele politikalarının yürütülmesi, belediyelere göçmen hizmetleri için mali kaynağın sağlanması gibi temel alanlarda yetkilidir.¹⁰¹

İsveç, Kamu İstihdam Hizmeti (The Swedish Public Employment Service-SPES) aracılığıyla 20-64 yaş arasındaki mültecilerin işgücü piyasasına girmelerini kolaylaştıracak eğitim programlarını düzenlemektedir. 2010 yılında bu sorumluluğu alan SPES, sorumlu belediyeyle birlikte, her mülteci için bireysel bir plan yapmakta ve mülteciyi iki yıl sürecek bir tanıtım/giriş programına almaktadır.¹⁰² Program boyunca her mülteciye geçimini sağlamak üzere aylık yardım yapılmaktadır.¹⁰³ Ağustos 2010’da yapılan bir düzenlemeyle sığınmacıların, kimliklerini beyan etmeleri halinde, mültecilik işlemleri devam ederken çalışmalarına izin verilmiştir.¹⁰⁴ Buna göre sığınmacılar ülkeye giriş yaptıkları gün itibarıyla iş başvurusunda bulunma ve çalışma hakkına sahiptir. Bu kişiler, statülerine ilişkin kararın

⁹⁸ “The new temporary law has entered into force”, Migrationsverket, Erişim Tarihi 17.11.2017, <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/News-archive/News-archive-2016/2016-08-16-The-new-temporary-law-has-entered-into-force.html>.

⁹⁹ Government Offices of Sweden, *Aliens Act*.

¹⁰⁰ Migrationsverket, “The new temporary law”.

¹⁰¹ UNHCR, *A New Beginning*, 11-12.

¹⁰² Andersson ve Weinar, *Integration Policies*, 10.

¹⁰³ Asylum Information Database, *Country Report: Sweden*, 43.

¹⁰⁴ Migrationsverket, “History”.

çıkacağı güne kadar çalışma izni gerekmeksizin işgücü piyasasında yer alabilmektedir.¹⁰⁵

İstihdama yönelik tedbirlere rağmen İsveç'in Hollanda'yla birlikte ilk kuşak göçmenler için işsizliğin en yüksek olduğu ülke olduğu görülmektedir. OECD tarafından yapılan araştırmada, SPES tarafından sunulan iki yıllık programın sonunda birçok göçmenin işgücü piyasasına katılmadığı görülmüştür. Eğitimden sonraki ilk yıl içinde yalnızca erkeklerin %22'si, kadınların %8'i istihdam edilmektedir.¹⁰⁶ Tanıtım programı bittikten sonra iş bulamayanlar SPES'in mesleki eğitimlerine devam ettikleri sürece, işsizlik kriterlerine göre değişen miktarlarda -en fazla 450 gün- mali yardım almaktadır. Ancak bu programlara katılımın az olması ve genel olarak sürecin uzun olması göçmenlerin bütünleşmesini zorlaştırmaktadır. Buna SPES ile belediyeler arasında kimi zaman ortaya çıkan uyumsuzluk da eklenince çok aktörlü ve sistemselsel bir sorun ortaya çıkmaktadır.¹⁰⁷

Göçmenlerin istihdamına ilişkin sorunlar genel olarak eğitim seviyesiyle ilgilidir. OECD verilerine göre ülkeye yeni gelenlerin üçte birinin ortaöğrenim düzeyinde eğitim almamış olup bu durum İsveç'in bilgiye dayalı ekonomisinde işgücü piyasasına girmenin önünde önemli bir engeldir.¹⁰⁸ Göçmenler arasında az sayıda yükseköğrenim görmüş olanlar varsa da bu kişilerin belgelerinin eksik olması ve yabancı eğitimi tanıma sürecinin uzun sürmesi nedeniyle bu kişiler işgücü piyasasına girememekte yahut düşük vasıflı işlerde çalışmaktadır.¹⁰⁹ Yine OECD verilerine göre İsveç doğumlu olmayan göçmenler için "aşırı vasıflılık (*overqualification*)" oranı yaklaşık %30 iken bu oran İsveç vatandaşlarında %10'dur.¹¹⁰ Yerel halk ile göçmenler arasındaki fark işgücü piyasasının her alanında kendini göstermektedir. 2006-2007 ve 2012-2013 dönemleri kıyaslandığında göçmenlerin istihdam oranı sabit kalırken, göçmenler ile yerel halk arasındaki istihdam farkının bu yıllar içinde giderek arttığı gözlemlenmiştir.¹¹¹ Yine göçmenler arasında geçici işlerde istihdam edilenlerin sayısının İsveç vatandaşlarından fazla olduğu görülmektedir.¹¹²

¹⁰⁵ Asylum Information Database, *Country Report: Sweden*, 43.

¹⁰⁶ OECD, *Working Together*, 14.

¹⁰⁷ Ibid, 66.

¹⁰⁸ Ibid, 13.

¹⁰⁹ Ibid, 14.

¹¹⁰ OECD, *Finding the Way: A Discussion of the Swedish Migrant Integration System* (2014) Erişim Tarihi 20.12.2016, <https://www.oecd.org/els/mig/swedish-migrant-integration-system.pdf>, 9.

¹¹¹ OECD, *Indicators of Immigrant Integration*, 84, 90, 98, 111.

¹¹² Ibid, 111, 115.

İkinci kuşak göçmenlere yani İsveç'te doğanlara bakıldığında bu grubun yetişkinler kadar zorluk çekmediği ve diğer OECD ülkelerindeki ikinci kuşak göçmenlere göre daha iyi koşullarda istihdam edildiği görülmektedir.¹¹³ Yine AB ülkeleri dışından gelen göçmenler İsveç'te geçirdikleri 10 yılın sonunda %72'ye varan oranda istihdam edilmektedir.¹¹⁴ Bu da dezavantajların bir kısmının giderildiği ancak bunun zaman aldığı anlamına gelmektedir.

Göçmenlerin istihdam edilebilirliğini arttırmaya ilişkin tedbirler kadar işverenlere yönelik tedbirler de mevcuttur. Örneğin mülteci istihdam eden işverenlere iki yıl boyunca çalışan maaşının %80'i kadar yardım yapılmakta, bazı durumlarda işverenin sosyal güvenlik ödemesinin iki katına kadar vergi muafiyeti sağlanmaktadır.¹¹⁵ Ayrıca mültecilerin işverenler tarafından mağdur edilmemesi ve düşük ücretlerin İsveç işgücü piyasasını etkilememesi amacıyla yapılan düzenlemeler mevcuttur. Bu doğrultuda, Ağustos 2014'te alınan bir kararla Göç Ajansı mültecilerin yerleşim ve çalışma izinlerinin sürekli kontrollerini yapmak ve çalışma izni olmayanların işgücü piyasasında yer almaması için gerekli tedbirleri almakla yetkilendirilmiştir.¹¹⁶

C. Eğitim

Göçmenlerin eğitimiyle ilgili tedbirler hem istihdam edilebilirliği arttırması hem de sosyal yaşama katılmayı kolaylaştırması bakımından önemlidir. İsveç 2015 yılında, OECD ülkeleri içinde göçmenlerin en düşük okuma yazma oranına sahip olduğu ülke olmuştur. Yine yerel halk ile göçmenler arasındaki okuma yazma oranı farkının en fazla olduğu ülke İsveç'tir.¹¹⁷ Fakat bu alandaki tedbirlerle bağlantılı olarak, OECD tarafından yapılan araştırmaya göre, İsveç'te son bir yılda bir eğitim programına veya mesleki yeterlilik programına katılmış olan göçmenlerin oranı OECD ve AB ortalamasının üzerinde olup bu oran kadınlarda daha yüksektir.¹¹⁸ Ayrıca, söz konusu eğitimler neticesinde yerel halkın istihdam edilme oranı %16 iken bu oran ilk kuşak göçmenler için %27'dir.¹¹⁹

Göçmenlerin eğitim haklarına bakıldığında yasal düzenlemelerin yeterli olduğu ancak sonuçları itibarıyla sistemin iyi işlemediği anlaşılmaktadır.

¹¹³ OECD, *Working Together*, 27.

¹¹⁴ Migrant Integration Policy Index 2015, "Sweden".

¹¹⁵ OECD, *Finding the Way*, 11.

¹¹⁶ European Migration Network, *EMN Policy Report 2014*, 17.

¹¹⁷ OECD, *Working Together*, 98.

¹¹⁸ OECD, *Indicators of Immigrant Integration*, 139.

¹¹⁹ OECD, *Working Together*, 95.

İsveç'e gelen sığınmacı çocukların, aileleri yanında olsun ya da olmasın, gelişlerinden itibaren 30 gün içinde eğitim sistemine dâhil edilmesi gerekmektedir. Bu çocuklar, rehberlik eden öğretmenin kararıyla normal eğitimden önce hazırlık dersleri almakta yahut doğrudan eğitime başlamaktadır. Burada göçmen çocukların yerel halk ile aynı eğitim kurumlarında eğitim alması esastır. Ancak göçmen kökenli çocukların %23'ünün sosyoekonomik olarak dezavantajlı yani İsveç eğitim ortalamasının altındaki standartlara sahip okullarda eğitim aldığı görülmüştür.¹²⁰ Ayrıca yapılan testlerde göçmen veya göçmen aileye mensup çocukların %45'inin daha az başarılı olduğu tespit edilmiştir.¹²¹ Okul terklerinin de göçmenler arasında daha fazla olduğu bilinmektedir.¹²²

Eğitim sisteminde başarılı olmak için dil eğitiminin önemi büyüktür. OECD tarafından 2012 yılında yapılan bir araştırmaya göre İsveç'e göç edenlerin %58'i bu ülkenin dilini bilmemektedir.¹²³ 1975 yılında kabul edilen bütünleşme politikası doğrultusunda İsveç, etnik ve kültürel kimliği korumanın bir aracı olarak, uzun yıllardır ana dil öğretimini desteklemekte olup bu politika bugün de devam etmektedir. 2009 yılında yapılan bir düzenlemeyle anadilde eğitim hakkı tanınmış ancak göçmen çocukların resmi dil olan İsveççeyi öğrenmeleri için de gerekli desteğin sağlanmasına hükmedilmiştir.¹²⁴ Bunun için aynı anadili konuşan en az 5 çocuğun bir arada eğitim alması yeterli görülmektedir.¹²⁵ Anadilin korunması ve geliştirilmesi çok kültürlülüğün bir parçası olarak müfredatta yer almaktadır.

Yetişkinlerin sığınmacı olarak genel eğitim sistemine dâhil olmaları için bir düzenleme mevcut değildir.¹²⁶ Ancak iki yıllık SPES programındaki eğitimlerin yanı sıra yerleşim iznine sahip olan, 16 yaş üzeri göçmenlerin katılabildiği ve belediyeler tarafından ücretsiz olarak verilen "Göçmenler için İsveççe" programıyla bu kişilerin dil öğrenimi de desteklenmektedir.¹²⁷

D. Sağlık

MIPEX sıralamasına göre İsveç, göçmenlere sağladığı sağlık hizmetleri bakımından 38 ülke içinde 9. sırada yer almaktadır.¹²⁸ Mevcut durumda

¹²⁰ OECD, *Finding the Way*, 17.

¹²¹ Wente, "Sweden's ugly immigration problem".

¹²² OECD, *Working Together*, 95.

¹²³ OECD, *Indicators of Immigrant Integration*, 63.

¹²⁴ Tolley, *Multiculturalism Policy Index*, 94.

¹²⁵ Asylum Information Database, *Country Report: Sweden*, 44.

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Andersson ve Weinar, *Integration Policies*, 11.

¹²⁸ Migrant Integration Policy Index 2015, "Sweden".

göçmenlerin yoğun olduğu şehirlerde, göçmenlerin sağlık işlemleriyle ilgilenen merkezler (*Hälsokommunikatorerna*) bulunmaktadır. Bu merkezlerin çalışanları yeni gelen sığınmacılarla bir araya gelerek İsveç sağlık sistemi hakkında bilgi vermektedir. Çalışanların etnik köken ve anadil bakımından sığınmacılar ile yakınlık kuracak kişiler olmasına özen gösterilmektedir. Sürekli yerleşim izni alanlara ise ayrıca 5 haftalık bir sağlık kursu verilmekte olup bu kursa katılımda gönüllülük esastır.¹²⁹

Haziran 2013'te yapılan bir düzenleme ile İsveç'te sürekli yerleşim izni olmayanların yani sığınmacıların da acil tıbbi yardım ve diğer bazı sağlık hizmetlerinden yararlanmasına karar verilmiştir.¹³⁰ Yetişkinlerin sağlık hizmetlerinden yararlanmasına ilişkin genel ve kapsayıcı bir sistem yerine her bireyin "ertelenemez ihtiyaçları" doğrultusunda belirlenen bir sistem benimsenmiştir.¹³¹ Sığınmacı çocuklar ise tüm tıbbi hizmetlerden yararlanabilmektedir.¹³² Ancak İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün 2016'da yayınladığı raporunda bazı çocukların -cinsel saldırı ve diğer kötü muamelelere maruz kalmış olanların dahi- fiziksel ve psikolojik muayenelerinin yeterince yapılmadığı eleştirisine de yer verilmiştir.¹³³ Bu durum "Kadın Mülteciler Komisyonu" tarafından yayınlanan raporda da dile getirilmiş; cinsel saldırıya uğrayan kadın ve çocukların ihmal edildiği ifade edilmiştir.¹³⁴

E. Sosyal İçerme

Sosyal içerme politikaları bağlamında öne çıkan konulardan biri ayrımcılıkla mücadele düzenlemeleridir. Ocak 2009'da yürürlüğe giren Ayrımcılıkla Mücadele Kanunu'nda her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek ve din, dil, cinsiyet, yaş vb. unsurlar ayırt etmeksizin eşit muameleyi sağlamak bir amaç olarak belirtilmektedir (Madde 1). Kanun'da eğitim, işgücü piyasası, sendika ve birlik gibi kuruluşlara üyelik; barınma; mal ve hizmetlere erişim; sağlık hizmetlerinden ve sosyal güvenlik hizmetlerinden yararlanma gibi başlıklara yer verilmiş ve bu alanlarda, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik tedbirler dışında, cinsiyet, etnik köken, din

¹²⁹ UNHCR, *A New Beginning*, 27.

¹³⁰ Migrationsverket, "History".

¹³¹ Migrant Integration Policy Index 2015, "Sweden".

¹³² Migrationsverket, "History".

¹³³ Human Rights Watch, *Seeking Refugee Unaccompanied Children in Sweden* (ABD: HRW, 2016), 1-2.

¹³⁴ "Falling Through the Cracks: Refugee Women and Girls in Germany and Sweden", Women's Refugee Commission, Erişim Tarihi 24.12.2016, <https://www.womensrefugeecommission.org/gbv/resources/1308-protection-germany-sweden>.

ve inanç temelli her türlü ayrımcılığın yasadışı olduğuna hükmedilmiştir. Ayrıca bu kanunla “Eşitlik Ombudsmanı” makamı oluşturulmuş, kanun maddelerinin uygulanmaması halinde başvuru makamı olarak görevlendirilmiştir. Bunun yanında Ayrımcılıkla Mücadele Kurulu oluşturularak ayrımcılığın gerçekleşmesi halinde uygulanacak mali yaptırımlardan sorumlu kılınmıştır (Bölüm 4).¹³⁵ Hükümet son bütçe görüşmelerinde yabancı düşmanlığı ve ayrımcılıkla mücadele politikaları için ayırdığı bütçeyi arttırmış; böylelikle 2014-2017 dönemi için toplam 61.5 milyon Skr (7.1 milyon €) kaynağı bu alana ayırmıştır.¹³⁶

Yasal düzenlemelerin yanı sıra İsveç Göç Ajansı’nın mültecilerle ilgili açıklamalarında insan hakları, uluslararası anlaşmalar ve ihtiyaç halindeki koruma sağlama vurgusu sıkça yapılmaktadır. Örneğin Ajans’ın sitesinde LGBTQ bireylere yönelik ayrı bir metne yer verilmesi ayrımcılıkla mücadelenin diğer politika alanlarıyla uyumlu olduğunu bir kez daha göstermektedir.¹³⁷ Benzer şekilde mülteci çocuklara yönelik bilgi kitapçıklarında şu ifadeler yer verilmektedir: “Çocuklar istediği dine inanabilir ve kutsal günlerini kutlayabilir... Kendinizi nasıl hissediyorsanız öyle olabilir, kendi fikirlerinize sahip olabilirsiniz”.¹³⁸ Başbakan Löfven 2016 yılında yaptığı bir açıklamada ise hükümetin ayrımcılığa karşı duruşunu şu sözlerle ifade etmiştir: “*Hep birlikte ayrımcılığa karşı savaşıyoruz. İnsan onuru ve demokrasi için birbirimizin yanında olmalı; ırkçılık, aşırıcılık ve bölücü nefret karşısında birlikte durmalıyız.*”¹³⁹

İsveç’te toplumsal düzeyde katı bir göçmen karşıtlığının olmadığı ancak güvenlik ve ekonomiyle ilgili konularda bazı eleştirilerin olduğu görülmektedir. Avrupa Sosyal Araştırması (European Social Survey) tarafından 2014’te yapılan bir araştırma İsveç halkının genel olarak diğer ülke vatandaşlarına karşı olumlu bir yaklaşım içinde olduğunu göstermiştir. Araştırmaya göre eğitim düzeyi yüksek olan gençlerin %90’ı göçmenlere

¹³⁵ “Discrimination Act (SFS 2008:567)”, Government Offices of Sweden, Erişim Tarihi 13.01.2017, http://www.government.se/4a788f/contentassets/6732121a2cb54ee3b21da9c628b6bdc7/oversattning-diskrimineringslagen_eng.pdf.

¹³⁶ Andersson ve Weinar, *Integration Policies*, 8.

¹³⁷ “For Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Persons”, Migrationsverket, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission/The-right-to-equal-treatment/For-lgbtq-persons.html>.

¹³⁸ Josephine A. Andersson, *Welcome: A pedagogic family book for new arrivals about life in Sweden* (İsveç: AL Publishing, 2016) 4.

¹³⁹ “Statement of Government Policy”, Government Offices of Sweden, 13 Eylül 2016, Erişim Tarihi 27.12.2016, <http://www.government.se/speeches/2016/09/statement-of-government-policy-17-september-2013/>.

karşı destekleyici bir tutum içindeyken bu oran yaşlı ve eğitim seviyesi düşük kişilerde %70'tir.¹⁴⁰ İki nesil arasındaki farka rağmen hoşgörünün oranının yüksek olduğu görülmektedir. MIPEX tarafından 2015'te sunulan verilere göre ise halkının %80'i göçmenlerin İsveç vatandaşlarıyla aynı haklara sahip olmasını desteklemektedir.¹⁴¹ Buna rağmen İsveç'in sığınmacı kabulünü ve yerleşim iznini kısıtlaması gerektiğini düşünenlerin sayısı da her geçen yıl artmaktadır.¹⁴²

Göç ve bütünleşme politikasına yönelik hoşnutsuzluk bazı göçmenler için de söz konusudur. OECD tarafından 2015'te yapılan bir araştırmaya göre İsveç'teki göçmenlerin ve göçmen aile çocuklarının yaklaşık %15'i etnik köken veya ırk temelli ayrımcılığa maruz kaldığını hissetmektedir.¹⁴³ 2010 yılında yapılan başka bir araştırmaya göre ise bu oran Ortadoğu ve Kuzey Afrika kökenli göçmenlerde daha fazladır (%24).¹⁴⁴ En fazla ayrımcılığa maruz kalanların İsveç'te en az 5 yıl geçirmiş göçmenler olması bütünleşme sürecinde bazı sorunlar olduğunu açıkça göstermektedir.¹⁴⁵

Göçmenlere yönelik ayrımcılığın en fazla hissedildiği alanlardan biri yerleştirme politikasıdır. Belediyeler tarafından tahsis edilen konutların koşulları bakımından mültecilere uygun olmadığına dair göstergeler mevcuttur. Özellikle refakatsiz çocukların yerleştirilmesinde gerekli tedbirlerin alınmaması uluslararası kuruluşlar tarafından eleştirilmektedir. UNHCR tarafından 2016 yılında yayınlanan bir araştırmada kimi zaman erkek mültecilerin olduğu barınma evlerine yalnız kız çocuklarının yerleştirildiği, bazı çocukların ise birçok kez yer değiştirmek zorunda kaldığı ifade edilmiştir.¹⁴⁶ Ayrıca refakatsiz çocuklar için rehber görevlendirmesinin geç yapıldığı; bu durumun çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerine erişme süresini ve genel olarak bütünleşme sürecini uzattığı eleştiriler arasındadır.¹⁴⁷

¹⁴⁰ European Social Survey, *Attitudes Towards Immigration and Their Antecedents* (Londra: University of London, 2016) 4, 10.

¹⁴¹ Migrant Integration Policy Index 2015, "Sweden".

¹⁴² "Poll: Swedish support for refugees falls", EURACTIV, 09 Kasım 2015, Erişim Tarihi 10.01.2017, <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/poll-swedish-support-for-refugees-falls/>.

¹⁴³ OECD, *Indicators of Immigrant Integration*, 25.

¹⁴⁴ Mariya Aleksynska ve Yann Algan, "Assimilation and Integration of Immigrants in Europe", *IZA Discussion Paper No. 5185* (2010) Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://ftp.iza.org/dp5185.pdf>, 16.

¹⁴⁵ UNHCR, *A New Beginning*, 20.

¹⁴⁶ Human Rights Watch, *Seeking Refugee*, 1-2.

¹⁴⁷ Tove Lifvendahl, "How Sweden became an example of how not to handle immigration", *The Spectator*, 03 Eylül 2016, Erişim Tarihi 11.12.2016,

Belediyelerin yerleşim yeri tahsisinde yaşanan sorunlar nedeniyle bu evlere yerleşen mültecilerin nihai oranı %16'ya kadar düşmekte, mültecilerin %84'ü ise kendi olanaklarıyla barınmaya çalışmaktadır.¹⁴⁸ Ne var ki, İsveç'teki konut azlığı ve pahalılık nedeniyle göçmenlerin kendi olanaklarıyla barınması ekonomik açıdan son derece zorlayıcı olmakta bu durum mültecilerin belirli alanlarda gruplaşmasına neden olmaktadır. Bu durum nedeniyle mültecilerin kentsel yerleşime dayalı bir ayrılmaya maruz kaldıkları bilinmektedir.¹⁴⁹

Bu konuda en açık örneklerden biri son dönemde İsveç'ten 300'ü aşkın kişinin Suriye ve Irak'taki cihatçı örgütlerin saflarında savaşmak üzere ülke dışına çıkmasıdır. Avrupa'daki diğer ülkelerle kıyaslandığında bu rakam İsveç'in nüfusuna oranla en çok cihatçı gönderen ülke olduğunu göstermektedir. Yarım milyonu biraz aşkın nüfusuyla eski bir endüstriyel üretim merkezi olan Göteborg cihatçıların en sıkı örgütlendiği şehir olarak görülmektedir. Nüfusun üçte biri göçmen ve Müslüman olan bu kentten en az 100 kişinin IŞİD'e katılmak için ülkeden ayrıldığı tahmin edilmektedir.¹⁵⁰ IŞİD'e katılanlar arasında belediyelerin tahsis ettiği barınma merkezlerinden gençlerin de yer alması yerleştirme ve genel olarak bütünleşme politikasıyla ilgili sorunları gözler önüne sermektedir.¹⁵¹

İsveç'te ayrımcılık içeren tartışmaların çoğu refah sistemi temelinde ilerlemektedir. Mültecilerin barınması ve hayatını idame ettirmesi için sağlanan kaynak büyük tartışmalara neden olmaktadır. Bu durum son dönemde göçmen karşıtı söylemleri ile ön plana çıkan radikal-sağ parti İsveç Demokratları'nın gündeminde sıkça yer almakta; Parti mevcut sistemin en büyük sorunlarını göçmen politikası, güvenlik ve sağlık sistemi alanlarında görmektedir.¹⁵² 14 Eylül 2014'te yapılan seçimlerde İsveç Demokratları oy oranını arttırarak %13 oy almıştır. Yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtı söylemleriyle öne çıkan partinin seçimden üçüncülükle çıkması şaşırtıcı olmuştur. Uzun yıllar ülkeyi yöneten Sosyal Demokrat Parti ile seçim öncesi hükümetin başında olan İlmli Parti'nin oyların yarısından fazlasını alması göç ve entegrasyon politikasının geleneksel çizgide ilerleyeceğine işaret etse

<http://www.spectator.co.uk/2016/09/how-sweden-became-an-example-of-how-not-to-handle-immigration/>.

¹⁴⁸ OECD, *Working Together*, 59.

¹⁴⁹ UNHCR, *A New Beginning*, 11.

¹⁵⁰ Yelda Hakim, "İsveç nasıl cihatçı yetiştiren bir ülke oldu?", *BBC*, 08 Ekim 2016, Erişim Tarihi 12.12.2016, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37584333>.

¹⁵¹ Lifvendahl, "How Sweden became an example of how not to handle immigration".

¹⁵² Elias Groll, "How a Former Neo-Nazi Party Became Sweden's Third-Largest", *Foreign Policy*, 16 Eylül 2014, Erişim Tarihi 11.02.2017, <http://foreignpolicy.com/2014/09/16/how-a-former-neo-nazi-party-became-swedens-third-largest/>.

de İsveç Demokratları'nın bu çıkışı kaygı vericidir. Nitekim İsveç Demokratları'nın parlamentoya girmesiyle birlikte medya ve diğer mecralarda mültecilerle ilgili olumsuz haber ve söylemlerin arttığı gözlenmiştir.¹⁵³ Üstelik yakın zamanda yapılan kamuoyu araştırmaları Parti'nin oy oranının giderek arttığını hatta %25'i geçtiğini göstermektedir.¹⁵⁴

Sonuç

İsveç, geleneksel politikasına uygun olarak, mülteci krizi karşısında bir süre (2011-2013) liberal göç politikasını sürdürse de 2013 yılının ortalarında derinleşen kriz, mevcut sistemin kaldıramayacağı bir yük oluşturmuştur. Sığınma başvurularının geçmiş yıllara göre katlanarak artmasının yanı sıra gelenlerin büyük bir kısmının da refakatsiz çocuklar ve kötü muamele görmüş bireyler olması, göç yönetimi sürecini daha hassas hale getirmiştir. İsveç'in mevcut göç politikasının bu akını kaldıramadığı, sığınmacıların yoğun olarak giriş yaptığı sınır bölgelerindeki ve gözetim merkezlerindeki yaşam koşullarından açıkça anlaşılmaktadır. Sığınmacı yükünün yarattığı baskı AB içindeki göç düzenlemelerini daha önemli hale getirirse de Birlik düzeyindeki düzenlemelerin bazı üye ülkeler tarafından uygulanmaması ve sığınmacı yükünü paylaşmaması ulusal önlemleri daha önemli kılmıştır. Bu durum, İsveç'in yeni kanun ve düzenlemeler ile göç politikasını kısıtlamasına, güvenlik kontrollerini arttırmak ve medikal taramalar yapmak gibi güvenlik endişesine dayanan yeni uygulamalara geçmesine neden olmuştur.

Göçmen bütünleşmesi politikasına bakıldığında ise İsveç'in 2009 yılında belirlediği önceliklerinin mevcut konjonktüre uyum sağlamakta yetersiz olduğu görülmüştür. Mülteci krizi öncesinde ülkeye yerleşenlerin çoğu Kuzey Avrupa ülkelerinin vatandaşları olduğundan bu politikanın kabul edildiği yıllarda nispeten az sorun yaşanmıştır. Mülteci kriziyle beraber hem yeni yerleşenlerin sayısının artması hem de bu kişilerin demografik ve kültürel olarak mevcut gruplardan farklı geçmişlere sahip olması toplumsal yapıyı değiştirmiş; bütünleşme politikasını kriz karşısında yetersiz kılmıştır. İsveç'in benimsediği çok kültürlü bütünleşme modelinin mülteci krizi sonrasındaki durumu Avrupa Komisyonu'nun değerlendirme kriterleri doğrultusunda incelendiğinde İsveç'in vatandaşlık hakkında önemli

¹⁵³ Andersson ve Weinar, *Integration Policies*, 7.

¹⁵⁴ Richard Orange, "Anti-immigrant Sweden Democrats now the biggest party, according to poll", *The Telegraph*, 20 Ağustos 2015, Erişim Tarihi 11.01.2017, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/sweden/11814498/Anti-immigrant-Sweden-Democrats-now-the-biggest-party-according-to-poll.html>.

bir değişiklik yapmadığı ancak yerleşim izni ve aile birleşimine dair düzenlemelerde kısıtlayıcı olduğu görülmektedir. Ayrıca, mülteci sayısının yarattığı baskının mevcut yerleşim politikası üzerinde son derece etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bilhassa kentsel yerleşim alanlarında kültürel ve ekonomik ayrışmanın göçmenlerin bütünleşmesini zorlaştırdığı, bu durumun ise İsveç vatandaşları tarafından bir güvenlik sorunu olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Çok kültürlü bütünleşme modelini oluşturan tüm unsurlar göz önüne alındığında, mevcut sistemin ülkeye yeni yerleşenler için daha avantajlı olduğu ancak uzun süredir İsveç'te yerleşik olanlar da dikkate alındığında sistemin bir bütün olarak bütünleşme süresini uzatan ve daha zor hale getiren bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Yeni yerleşenlerin işgücü piyasasına girmeleri, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaları için çeşitli programlar geliştirilmiş olması önemli bir durumdur. Ne var ki ikamet süresi daha uzun olan göçmenlerin istihdam ve sağlık alanında yaşadıkları sorunlar bütünleşme politikasının uzun vadede etkili olmadığını göstermektedir. Göçmenlerde ayrımcılık hissini pekiştiren bu durum, İsveç vatandaşlarında ise farklı bir bağlamda aynı olumsuz etkiyi yaratmaktadır. Göçmenlere yönelik uygulamaların refah sistemine zarar verdiğine ilişkin söylemler, İsveç Demokratları başta olmak üzere radikal sağ görüşlü kişi ve kuruluşlar tarafından son dönemde sıkça dile getirilmektedir. İsveç halkının çok büyük bir kısmı hala sığınmacılara ve mültecilere karşı destekleyici olsa da göçmen karşıtı görüşlerin daha yüksek sesle dile getirilmesi ve bu seslere verilen desteğin artması kaygı verici görünmektedir. Bu durumda, yapılması gereken, mevcut göç ve bütünleşme politikasını, bir bütün olarak yeniden gözden geçirmek ve uzun vadede etkili olacak yeni uygulamaları gündeme almaktır.

KAYNAKÇA

- Akkerman, Tjitske. "Comparing Radical Right Parties in Government: Immigration and Integration Policies in Nine Countries (1996–2010)", *West European Politics* 35 (2012): 511-529, <http://dx.doi.org/10.1080/01402382.2012.665738>.
- Aleksynska, Mariya ve Yann Algan, "Assimilation and Integration of Immigrants in Europe", *IZA Discussion Paper No. 5185*, 2010, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://ftp.iza.org/dp5185.pdf>.
- Andersson, Josephine A. *Welcome: A pedagogic family book for new arrivals about life in Sweden*, İsveç: AL Publishing, 2016
- Andersson, Ruben ve Agnieszka Weinar. *Integration Policies-Sweden Country Report*, European University Institute, 2014.
- Asylum Information Database, "DUBLIN-Sweden", Erişim Tarihi 20.12.2016,

<http://www.asylumineurope.org/reports/country/sweden/asylum-procedure/procedures/dublin>.

Asylum Information Database, “Sweden: Medical Body Considering New Age Assessment Method”, Erişim Tarihi 23.12.2016, <http://www.asylumineurope.org/news/21-04-2016/sweden-medical-body-considering-new-age-assessment-method>.

Asylum Information Database, *Country Report: Sweden*, Erişim Tarihi 22.12.2016, http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aidase_update.iii_.pdf.

BBC, “Swedish government struggling over migrant crisis”, 03 Mart 2016, Erişim Tarihi 19.12.2016, <http://www.bbc.com/news/world-europe-35549169>.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme”, *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü*, Erişim Tarihi 17.11.2017, <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>.

Bloemraad, Irene, Anna Korteweg ve Gökçe Yurdakul. “Citizenship and Immigration: Multiculturalism, Assimilation, and Challenges to the Nation-State”, *Annual Review of Sociology* 34 (2008):153-179, <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.34.040507.134608>.

Borevi, Karin. “Understanding Swedish Multiculturalism”, içinde *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*, ed. Peter Kivisto ve Östen Wahlbeck, Londra, Palgrave, 2013, 140-169.

Borgegård, Lars-Erik, Johan Håkansson ve Dieter K. Müller. “Concentration and Dispersion of Immigrants in Sweden 1973-1992”, *The Canadian Geographer* 42 (1998):28–39, 10.1111/j.1541-0064.1998.tb01550.x.

Bucken-Knapp, Gregg, Jonas Hinnfors, Andrea Spehar ve Pia Levin. “No Nordic Model: Understanding Differences in the Labour Migration Policy Preferences of Mainstream Finnish and Swedish Political Parties”, *Comparative European Politics* 12 (2014):584–602, <https://doi.org/10.1057/cep.2014.22>.

Castles, Stephen, Hein de Haas ve Mark J. Miller. *The Age of Migration*, New York, The Guilford Press, 2009.

Castles, Stephen, Maja Korac, Ellie Vasta, and Steven Vertovec. *Integration: Mapping the Field*, Oxford, Centre for Migration and Policy Research/Refugee Studies Centre for the Home Office, 2001.

Diakite, M. Arthur. “The Policy and Strategies Used in the Integration of Immigrants in Sweden”, *The English International Association of Lund Briefing Paper No. 2006:20*, Erişim Tarihi 26.12.2016,

http://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/pdf/policy_racial_integration_sweden.pdf.

Emilsson, Henrik. “A National Turn of Local Integration Policy: Multi-level Governance Dynamics in Denmark and Sweden”, *Comparative Migration Studies* 3 (2015):1-16, <https://doi.org/10.1186/s40878-015-0008-5>.

Eriksson, Aleksandra. “Sweden threatens to sue Hungary over asylum refusals”, *EU Observer*, 05 Ekim 2016, Erişim Tarihi 10.01.2017, <https://euobserver.com/migration/135367>.

EURACTIV. “Poll: Swedish support for refugees falls”, 09 Kasım 2015, Erişim Tarihi 10.01.2017, <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/poll-swedish-support-for-refugees-falls/>.

European Commission. *Using EU Indicators of Immigrant Integration*, Belçika, 2013.

European Migration Network/Migrationsverket. *EMN Policy Report 2014-Sweden*, Erişim Tarihi 23.12.2016, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/annual-policy/2014/27a_sweden_apr_2014_part2_english_final.pdf

European Social Survey. *Attitudes Towards Immigration and Their Antecedents*, Londra, University of London, 2016.

European Website on Integration. “Act on Swedish Citizenship”, Erişim Tarihi 09.01.2017, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=FBD08508-A412-F0DA-721E9C5153324FAC>.

European Website on Integration. “Bill 1997/98:16 Sweden, the future and diversity –from immigrant policy to integration policy”, Erişim Tarihi 11.01.2017, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/bill-1997/9816-sweden-the-future-and-diversity-from-immigrant-policy-to-integration-policy>.

Eurostat. “Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex Annual aggregated data (rounded)”, Erişim Tarihi 16.11.2017, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.

Farsight. *Displaced People: Where is the real crisis? The Numbers Behind the Noise*, 2016, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://seefar.org/wp-content/uploads/2017/03/Seefar-Displaced-People-Where-is-the-real-crisis.pdf>.

Government Offices of Sweden. “Discrimination Act (SFS 2008:567)”, Erişim Tarihi 13.01.2017, http://www.government.se/4a788f/contentassets/6732121a2cb54ee3b21da9c628b6bdc7/oversattning-diskrimineringslagen_eng.pdf.

- Government Offices of Sweden. “OECD: Sweden on the right track to better introduction of new arrivals”, 13 Mayıs 2016, Erişim Tarihi 23.12.2016, <http://www.government.se/press-releases/2016/05/oecd-sweden-on-the-right-track-to-better-introduction-of-new-arrivals/>.
- Government Offices of Sweden. “Statement of Government Policy”, 13 Eylül 2016, Erişim Tarihi 27.12.2016, <http://www.government.se/speeches/2016/09/statement-of-government-policy-17-september-2013/>.
- Government Offices of Sweden. *Aliens Act (2005:716)*, Erişim Tarihi 19.12.2016, http://www.government.se/49cf71/contentassets/784b3d7be3a54a0185f284bbb2683055/aliens-act-2005_716.pdf.
- Groenendijk, Kees. “Local Voting Rights for Non-Nationals in Europe: What We Know and What We Need to Learn”, *The Migration Policy Institute*, Erişim Tarihi 10.01.2017, <http://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/Groenendijk-final%5B1%5D.pdf>.
- Groll, Elias. “How a Former Neo-Nazi Party Became Sweden’s Third-Largest”, *Foreign Policy*, 16 Eylül 2014, Erişim Tarihi 11.02.2017, <http://foreignpolicy.com/2014/09/16/how-a-former-neo-nazi-party-became-swedens-third-largest/>.
- Hakim, Yelda. “İsveç nasıl cihatçı yetiştiren bir ülke oldu?”, *BBC*, 08 Ekim 2016, Erişim Tarihi 12.12.2016, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37584333>.
- Human Rights Watch, *Seeking Refugee Unaccompanied Children in Sweden*, ABD: HRW, 2016.
- Kuhlman, Tom. “The Economic Integration of Refugees in Developing Countries: A Research Model”, *Journal of Refugee Studies* 4 (1991):1-20, <https://doi.org/10.1093/jrs/4.1.1>.
- Library of Congress, “Refugee Law and Policy: Sweden”, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://www.loc.gov/law/help/refugee-law/sweden.php>.
- Lifvendahl, Tove. “How Sweden became an example of how not to handle immigration”, *The Spectator*, 03.09.2016, Erişim Tarihi 11.12.2016, <http://www.spectator.co.uk/2016/09/how-sweden-became-an-example-of-how-not-to-handle-immigration/>.
- Migrant Integration Policy Index. “Sweden”, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://www.mipex.eu/sweden>.
- Migrant Integration Policy Index. “What is MIPEX”, Erişim Tarihi 10.12.2016,

<http://www.mipex.eu/>.

Migrationsverket. “Applications for asylum received, 2015”, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Statistics.html>.

Migrationsverket. “Applications for asylum received 1984-1999”, Erişim Tarihi

16.11.2017,

<https://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac3871598175/1485556079477/Application+for+asylum+received+1984-1999.pdf>.

Migrationsverket. “Facts on Residence Permits and Migration to Sweden”, Erişim Tarihi 22.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Facts-on-migration/Facts-on-residence-permit-and-migration.html>.

Migrationsverket, “For Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Persons”, Erişim Tarihi 22.12.2016, <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission/The-right-to-equal-treatment/For-lgbtq-persons.html>.

Migrationsverket. “History”, Erişim Tarihi 19.12.2016,

<http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Facts-on-migration/History.html>.

Migrationsverket. “New laws in 2016”, Erişim Tarihi 02.01.2017,

<http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/New-laws-in-2016.html>.

Migrationsverket. “Statistics”, Erişim Tarihi 02.01.2017,

<http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Statistics.html>.

Migrationsverket. “The Mission of the Migration Agency”, Erişim Tarihi 22.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission.html>.

Migrationsverket. “The new temporary law has entered into force”, Erişim Tarihi

17.11.2017, <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/News-archive/News-archive-2016/2016-08-16-The-new-temporary-law-has-entered-into-force.html>.

Migrationsverket. “The Swedish Migration Agency is preparing for an increased refugee quota”, 30.09.2016, Erişim Tarihi 26.12.2016, <http://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/News->

archive/News-archive-2016/2016-09-30-The-Swedish-Migration-Agency-is-preparing-for-an-increased-refugee-quota.html.

Migrationsverket. "The Swedish Refugee Quota", Erişim Tarihi 22.12.2016,

<http://www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-in-Sweden/The-refugee-quota.html>.

Ministry of Integration and Gender Equality. "Swedish Integration Policy", Erişim Tarihi 19.12.2016, <http://www.government.se/contentassets/b055a941e7a247348f1acf6ade2fd876/swedish-integration-policy-fact-sheet-in-english>.

Ministry of Justice. "Migration Policy", Erişim Tarihi 20.12.2016,

<http://www.regeringen.se/contentassets/aa05e9db0b404d5caed8798a233484c4/migration-policy>.

Nelson, Fraser. "Sweden is a perfect example of how not to handle the Great Migration", *The Telegraph*, 28 Ocak 2016, Erişim Tarihi 19.12.2016, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/sweden/12128598/Sweden-is-a-perfect-example-of-how-not-to-handle-the-Great-Migration.html>.

OECD, *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Sweden*, Paris: OECD Publishing, 2016.

OECD. *Finding the Way: A Discussion of the Swedish Migrant Integration System* (2014) Erişim Tarihi 20.12.2016, <https://www.oecd.org/els/mig/swedish-migrant-integration-system.pdf>

OECD. *Recruiting Immigrant Workers: Sweden 2011*, Paris: OECD Publishing, 2011. OECD. *The Economic and Social Aspects of Migration* (Brüksel, 2003) Erişim Tarihi 22.12.2016, <http://www.oecd.org/els/mig/15579866.pdf>.

OECD/European Union. *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In*, Paris: OECD Publishing, 2015.

Orange, Richard ve Peter Foster. "Sweden calls on Britain to help with migrant crisis as it re-imposes border controls", *The Telegraph*, 11 Kasım 2015, Erişim Tarihi 18.12.2016, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/sweden/11990054/Sweden-calls-on-Britain-to-help-with-migrant-crisis-as-it-re-imposes-border-controls.html>.

Orange, Richard. "Anti-immigrant Sweden Democrats now the biggest party, according to poll", *The Telegraph*, 20 Ağustos 2015, Erişim Tarihi 11.01.2017, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/sweden/11814498/Anti-immigrant-Sweden-Democrats-now-the-biggest-party-according-to-poll.html>.

Pascouau, Yves ve Henri Labayle. *Conditions for Family Reunification under Strain: A Comparative Study in Nine EU Member States*, Brüksel: European Policy Centre, 2011.

- Regeringskansliet. Swedish Integration Policy for the 21st Century, Erişim Tarihi 25.12.2016, <http://www.temaasyl.se/Documents/%C3%96vrigt/Engelskt%20material%20om%20Sverige/integration%20policy.pdf>.
- Schunck, Reinhard. *Transnational Activities and Immigrant Integration in Germany*, İsviçre: Springer International Publishing, 2014.
- SST. "Act on Religious Communities (SFS 1998:1593)", Erişim Tarihi 14.01.2017, <http://www.sst.a.se/download/18.4c1b31c91325af4dad3800015529/1377188428875/Act+on+religious+communities.pdf>.
- The Local.se. "Sweden offers residency to all Syrian refugees", 03 Eylül 2013, Erişim Tarihi 10.07.2017, <http://www.thelocal.se/20130903/50030>.
- Tolley, Erin. *Multiculturalism Policy Index: Immigrant Minority Policies*, Kanada: School of Policy Studies, Queen's University, 2011.
- Traub, James. "The Death of the Most Generous Nation on Earth", *Foreign Policy*, 10.02.2016, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://foreignpolicy.com/2016/02/10/the-death-of-the-most-generous-nation-on-earth-sweden-syria-refugee-europe/>.
- UNHCR. *A New Beginning: Refugee Integration in Sweden It's about time!*, 2013, Erişim Tarihi 27.12.2016, <http://www.unhcr.org/protection/operations/52403d389/new-beginning-refugee-integration-europe.html>.
- UNHCR. *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, Cenevre: UNHCR, 2016.
- Wente, Margaret. "Sweden's ugly immigration problem", *The Globe and Mail*, 11 Eylül 2015, Erişim Tarihi 20.12.2016, <http://www.theglobeandmail.com/opinion/swedens-ugly-immigration-problem/article26338254/>.
- Westin, Charles. "Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism", *Migration Policy Institute*, Erişim Tarihi 22.12.2016, <http://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>.
- Wickström, Mats. "Conceptual Change in Postwar Sweden: The Marginalization of Assimilation and the Introduction of Integration", içinde *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*, ed. Peter Kivisto ve Östen Wahlbeck, Londra, Palgrave, 2013, 110-139.
- Women's Refugee Commission. "Falling Through the Cracks: Refugee Women and Girls in Germany and Sweden", Erişim Tarihi 24.12.2016, <https://www.womensrefugeecommission.org/gbv/resources/1308-protection-germany-sweden>.